

Soužití majority s romskou minoritou ve Vsetíně

Marek Šmigura

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marek Šmigura**
Osobní číslo: **H12290**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Soužití majority s romskou minoritou ve Vsetíně**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti multikulturní pedagogiky a romské kultury.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BALVÍN, Jaroslav. Filozofie výchovy a metody výuky romského žáka. Praha: Radix, 2008. ISBN 978-80-86031-83-5.

BALVÍN, Jaroslav. Pedagogika, andragogika a multikulturalita. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012. ISBN 978-80-86798-07-3.

CROWDER, George. Theories of multiculturalism: an introduction. Cambridge, Malden: Polity, 2013. ISBN 978-0-7456-3626-9.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody Pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MAPPES-NIEDIEK, Norbert. Chudáci Romové, zlí Cikáni: co je pravdy na našich předsudcích. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-869-7.

NAVRÁTIL, Pavel a kolektiv. Romové v české společnosti: Jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.

RACE, Richard. Multiculturalism and education. London: Continuum, c2011. ISBN 978-1-84706-018-1.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

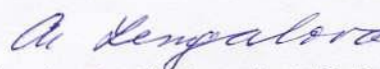
Datum zadání bakalářské práce:

23. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 23. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.2.2015

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou soužití majority s minoritní romskou menšinou ve městě Vsetíně, zejména pak v místní části Poschla. Práce je rozdělena na dvě základní části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vysvětlena teoretická východiska tématu, tedy zkoumání tématu v domácí a zahraniční literatuře, dále je zde rozebrán vztah tématu k sociální pedagogice a vysvětleny základní pojmy. V další části je pak věnována pozornost historii Romů v České republice a ve městě Vsetíně. Je zde poukázáno na specifika soužití mezi vsetínskou majoritou a romskou minoritou a příčiny stěhování Romů do kontejnerových domů v místní části Poschla. Tato část je ukončena výslednými kroky městského zastupitelstva směřujícími k řešení vzniklé situace. V závěrečné kapitole teoretické části je pak rozebráno řešení vztahu mezi majoritou a minoritou v předmětném regionu. Praktická část je věnována kvantitativnímu výzkumu provedenému formou dotazníku mezi náhodně vybranými obyvateli města Vsetína a zkoumá vzájemné vztahy, postoje a příčiny těchto vztahů mezi majoritou a minoritou.

Klíčová slova:

Romové, majorita, minorita, integrace, diskriminace.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the coexistence of majority and Roma minority in Vsetin, especially in the local area Poschla. The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical section explains the theoretical basis of the topic, especially exploring the topic in domestic and foreign literature, there is also analyzed the relationship of topic to social pedagogy and explains the basic concepts. The next section is devoted to history of the Roma in the Czech Republic and in Vsetin. It is here highlighted on the specific relations between the majority population and the Roma minority in Vsetin and causes of migration of Roma to container houses in the local area Poschla. This part ends with the resulting steps of the city council to solving with the situation. In the final chapter of the theoretical part is then discussed solution of the relationship between the majority and the minority in the given region. The practical part is devoted to a quantitative research by means of a questionnaire among randomly selected residents of town Vsetin and explores relationships, attitudes and reasons of these relationship between majority and minority.

Keywords:

Roma, majority, minority, integration, discrimination.

Chtěl bych poděkovat vedoucímu své bakalářské práce panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za konzultace a odborné vedení mé bakalářské práce.

Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za podporu a motivaci, kterou mi poskytli během celého studia. Především pak chci poděkovat své přítelkyni Vladě Šeré za to, že se mnou měla velkou trpělivost, pevné nervy a hlavně, že byla mou velkou oporou, hnací silou a inspirací, bez které bych nedošel až na konec této cesty.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM	13
1.1 O STAVU ZKOUMÁNÍ TÉMATU V DOMÁCÍ, ZAHRANIČNÍ A CIZOJAZYČNÉ LITERATUŘE	13
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	15
1.3 K ZÁKLADNÍM POJMŮM.....	16
2 SPECIFIKA SOUŽITÍ ROMŮ A MAJORITNÍHO OBYVATELSTVA VE MĚSTĚ VSETÍNĚ	19
2.1 HISTORIE ROMŮ NA NAŠEM ÚZEMÍ A VE MĚSTĚ VSETÍNĚ	20
2.2 PROBLÉM MEZI MAJORITOU A MINORITOU VE MĚSTĚ VSETÍNĚ A STĚHOVÁNÍ ROMŮ DO KONTEJNEROVÝCH DOMŮ V MÍSTNÍ ČÁSTI POSCHLA	22
2.3 VÝSLEDNÉ KROKY KE ZLEPŠENÍ STÁVAJÍCÍ SITUACE	28
3 ŘEŠENÍ VZTAHU MEZI MAJORITOU A MINORITOU V REGIONU - VSETÍN	30
3.1 ZVYŠOVÁNÍ VZDĚLANOSTI A KVALIFIKACE ROMŮ A BUDOVÁNÍ JEJICH MOTIVACE KE VZDĚLÁNÍ A HLEDÁNÍ ZAMĚSTNÁNÍ	30
3.2 INTEGRACE ROMSKÉ MINORITY MEZI MAJORITNÍ OBYVATELSTVO FORMOU ROVNOMĚRNÉHO ROZMÍSTĚNÍ ROMŮ V RÁMCI MĚSTA VSETÍNA	32
3.3 ZAPOJENÍ ROMŮ DO KOMUNÁLNÍ POLITIKY MĚSTA VSETÍNA	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 ŠETŘENÍ PROBLEMATIKY SOUŽITÍ MEZI MAJORITOU A MINORITOU VE MĚSTĚ VSETÍNĚ	36
4.1 ÚVOD DO KVANTITATIVNÍHO DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	36
4.2 REALIZACE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	37
4.3 ANALÝZA SHROMÁŽDĚNÝCH DAT	38
DISKUSE	45
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	49
SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM TABULEK	51
SEZNAM PŘÍLOH	52

ÚVOD

Problematice soužití většinového obyvatelstva měst a států s minoritními skupinami obyvatelstva je v dnešní době věnována velká pozornost ze stran ochránců lidských práv, humanitárních organizací i veškerých médií celého světa a jedná se tedy o téma velmi aktuální. V současnosti dochází k obrovskému prolínání kultur v celé lidské společnosti vlivem přirozené nebo dokonce nucené migrace osob, následně čehož mnohdy dochází ke střetu těchto zcela odlišných kultur, náboženství a životních stylů, což dále vede k etnickým či rasistickým sporům. Celá Evropa dnes čelí obrovskému přílivu přistěhovalců a uprchlíků z Afriky i Asie, kteří se zde přesouvají za vidinou lepších zítřků či utíkají před útlakem. Dlouhodobou je pak dále v těchto cílových zemích také problematika řešení otázky menšin, které jsou na jejich území přítomny na základě určitého historického kontextu a souvislosti. Například africké a asijské menšiny ve Velké Británii či Francii, které jsou zde přítomny již od dob existence kolonií v rámci monarchie. V zemích západní Evropy je problematice těchto menšin věnována velká pozornost již po delší dobu a tyto země, kupříkladu také v rámci členství v Evropské unii, přijali za tímto účelem konkrétní opatření a snaží se uvedenou problematiku řešit, a to i v souvislosti s příchodem příslušníků menšin, které se dříve na jejich území nevyskytovaly. Tyto země si uvědomují, že na současnou společnost je třeba pohlížet jako na multikulturní.

V případě naší republiky tomu tak do nedávna nebylo. Za socialismu nebrala tehdejší vláda na národnostní menšiny přítomné na našem území téměř žádný zřetel a kupříkladu snahy z období jara 1968 o uznání Romů jako národnostní menšinu byly komunistickým režimem rychle zlikvidovány. Veškeré tradice, zvyky, kultura i životní styl menšin byly v tuto dobu potlačeny. Zlom u nás nastává v 90. letech 20. století, kdy se touto otázkou začala společnost v České republice podrobněji zabývat. Po politickému převratu a zpřístupnění hranic směrem k západní Evropě dochází ke vzniku skupin, občanských sdružení a organizací zaměřujících se na ochranu lidských práv a svobod a otázka národnostních menšin se tak stává aktuální.

Nejvýznamněji je pak u nás věnována pozornost romské menšině, která tvoří nemalou část naší populace. Sami Romové po revoluci zakládají mnohá občanská sdružení a hnutí věnující se začlenění Romů do většinové společnosti a zabezpečení jejich základních lidských práv a svobod.

Nejpodstatnějším krokem samotné vlády České republiky je pak její usnesení č. 581 ze dne 17. září 1997, na základě kterého vzniká Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity. V roce 2001 pak dochází k transformaci komise na Radu vlády pro záležitosti romské komunity. Usnesením vlády České republiky č. 254 ze dne 29. března 2010 následně dochází ke změně statutu na Radu vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny. Tato Rada vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny (dále jen Rada) je stálým orgánem vlády pro otázky romské menšiny a systémově napomáhá integraci Romů do společnosti, zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů, vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv. Dále soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády, které se týkají Romů. Klíčovými dokumenty Rady je Koncepce romské integrace a Zpráva o stavu romské menšiny v České republice, která je každoročně předkládána vládě. Cílem úprav bylo posílit šance Rady zásadně ovlivnit realizaci Koncepce romské integrace a celkové přijetí Romů do společnosti. Předsedou Rady je ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a členskou základnu tvoří ministři ze zásadních resortů klíčových pro zlepšení situace Romů, další důležitá ministerstva jsou reprezentována náměstkem. Změna statutu přinesla užší provázanost Rady s činností Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách. Zapojením zástupců Asociace Krajů a Svazu měst a obcí do členství v Radě došlo i k posílení participace krajů a obcí při tvorbě politiky romské integrace a její efektivnější implementaci na krajské a místní úrovni. Poslední změna Statutu byla přijata usnesením vlády č. 13 ze dne 4. ledna 2012, kdy byla rozšířena působnost Rady o schvalování návrhu dotací ze státního rozpočtu z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, což souvisí s výdaji na poskytování neinvestičních dotací k financování programů Podpora terénní práce, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. (Vláda České republiky, 2009 – 2014).

Dalším významným krokem v rámci české společnosti ve vztahu k národnostním menšinám bylo v listopadu 1999 schválení zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, čímž byla zřízena funkce ombudsmana, jenž dbá na dodržování lidských práv, rovného přístupu a jednání a slouží jako nástroj na obranu jednotlivců či skupin proti diskriminaci a nerovnoprávnosti.

V této bakalářské práci se tedy budeme věnovat problematice soužití majority s minoritní romskou částí populace, konkrétně pak tedy ve městě Vsetíně. Uvedené téma bylo vybráno z důvodu aktuálnosti zvolené problematiky a naléhavosti jejího řešení v daném regionu.

Součástí práce bude kvantitativní výzkum provedený formou dotazníku mezi náhodně vybranými obyvateli města, zhotovený za účelem zlepšení vztahů mezi majoritním obyvatelstvem města a místní romskou minoritou a navržení možného řešení dané problematiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM

Protože se bakalářská práce zabývá vztahem majority k minoritě, tedy v tomto případě konkrétně vztahem majority k romské národnostní menšině, je třeba vymezit základní pojmy a okruh vědních disciplín, do kterých uvedená problematika spadá a se kterými přímo souvisí.

V první řadě je nutné nejdříve vyhledat a vybrat nejvhodnější literární zdroje, které se uvedenou tematikou zabývají. Kromě literatury domácí, která je většinou specificky zaměřena na zkoumání dané problematiky v našem prostředí, je třeba dále vybrat vhodnou literaturu zahraniční, která se uvedené problematice věnuje a které na tuto může pohlížet v jiných, širších souvislostech, poněvadž daná problematika a vztah či řešení této problematiky se v zahraničí mohlo vyvíjet zcela odlišně, než tomu bylo u nás.

Dále je třeba vymezit vztah zkoumaného tématu k oboru sociální pedagogiky. Zde je podstatné uvést čím se sociální pedagogika zabývá a danou problematiku národnostních menšin zařadit ke správnému vědnímu oboru, ze kterého v tomto směru sociální pedagogika čerpá. V uvedené souvislosti je to tedy obor multikulturní výchovy. Následně je pak nutno tyto obecné principy převést na konkrétní zkoumanou problematiku, tedy soužití majoritní části obyvatelstva města Vsetína s romskou minoritou.

Závěrečná část je pak věnována vymezení základních pojmů v souvislosti se zvoleným tématem. Zde je nutno v tomto směru vymezit základní pojmy, jakými jsou národnostní menšina, multikulturní výchova, multikulturní společnost a multikulturalita. Dále je pak potřebné v souvislosti se správným pochopením věci vysvětlit pojmy etnikum, kultura, integrace, asimilace, sociální vyloučení či rasismus a xenofobie.

1.1 O stavu zkoumání tématu v domácí, zahraniční a cizojazyčné literatuře

Jak již bylo řečeno v úvodu, v socialistickém Československu tehdejší režim nebral na národnostní menšiny žijící na našem území a celkové soužití těchto menšin s většinovým obyvatelstvem naší republiky téměř žádné ohledy. Tehdejší režim neměl snahu těmto menšinám nijak porozumět a naopak se je snažil bezohledně integrovat s ostatním obyvatelstvem. Romové v našem státě vždy tvořili významnou menšinu, avšak otázka života a soužití Romů na našem území a obecně otázka problematiky multikulturalismu nebyla na programu dne. K obratu v dosavadním přístupu k dané problematice dochází až v 90. letech 20. století, kdy si společnost uvědomuje, že je tuto otázku týkající se národnostních menšin třeba řešit a

v souvislosti s tímto jsou pořádány různé debaty a konference a jsou také vydávány knižní či jiné tištěné publikace.

Mezi významné tuzemské autory věnující se problematice soužití a života Romů na našem území patří Pavel Navrátil a jeho publikace „Romové v české společnosti: Jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky“ (Navrátil, 2003), Ctibor Nečas, který vydal publikaci „Romové v České republice včera a dnes“ (Nečas, 2002), dále Pavel Říčan a jeho publikace „S Romy žít budeme – jde o to jak: dějiny, současná situace, kořeny problémů, naděje společné budoucnosti“ (Říčan, 2000). Dalším autorem věnujícím se této problematice je Klára Samková-Veselá a její publikace „Romská otázka: psychologické důvody sociálního vyloučení Romů“ (Samková-Veselá, 2011). Konkrétně tématu Romů ve Vsetíně se pak věnuje autor Jiří Doležel v publikaci „Romové ze Vsetína“ (Doležel, 2009).

V souvislosti s porozuměním dané romské menšině a výchově a výuce Romů, ale i většinové společnosti, jsou významné publikace Jaroslava Balvína „Filozofie výchovy a metody výuky romského žáka“ (Balvín, 2008), dále publikace Petra Bakaláře „Psychologie Romů“ (Bakalář, 2004) a dále autorka Eva Šotolová a její publikace „Vzdělávání Romů“ (Šotolová, 2011).

Dalšími významnými publikacemi věnujícími se problematice národnostních menšin a společnému soužití a dále problematice multikulturalismu jsou publikace Tatjany Šiškové „Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století“ (Šišková, 2001), „Výchova k toleranci a proti rasismu“ (Šišková, 2008), dále Jaroslava Balvína „Pedagogika, andragogika a multikulturalita“ (Balvín, 2012) a dále například publikace Věry Jiráskové „Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy“ (Jirásková, 2006).

Zahraniční autoři se problematice národnostních menšin, multikulturalismu a konkrétně menšiny Romů v Evropě i jinde ve světě věnují podstatně déle. Mezi autory, kteří se těmito tématům věnují, patří Norbert Mappes-Niediek v publikaci „Chudáci Romové, zlí Cikáni: co je pravdy na našich předsudcích“ (Mappes-Niediek, 2013), případně dále Michael Stewart v publikaci „The time of the gypsies“ (Stewart, 1997). Dalšími zahraničními autory věnujícími se problematice multikulturalismu a vzdělávání jsou například George Crowder v publikaci „Theories of multiculturalism: an introduction“ (Crowder, 2013) nebo Richard Race ve své publikaci „Multiculturalism and education“ (Race, 2011). Jak již bylo uvedeno v textu výše, uvedená problematika je v zahraniční literatuře mnohem více a četněji obsažená, po-

něvadž například západní Evropa byla nucena a hlavně měla zájem řešit problematiku přistěhovalců a národnostních menšin a soužití těchto národnostních menšin s většinovým obyvatelstvem podstatně dříve než tomu tak bylo u nás.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Sociální pedagogika je jednou z disciplín vědního oboru pedagogika zaměřená na výchovu a výchovné působení na sociálně znevýhodněné či rizikové skupiny například mládeže či dospělých, ať už třeba jako pomoc při výchově problémových dětí, forma pomoci lidem užívajícím drogy, matkám s dětmi ve svízelné životní situaci, osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody, nebo pomoc ve vztahu k integraci a soužití s národnostními menšinami a přistěhovalci. Sociální pedagogika čerpá z mnoha vědních oborů, jakými jsou pedagogika, sociologie, právo, psychologie, filozofie či multikulturní výchova. Samotná sociální pedagogika se pak zaměřuje především na dvě hlavní oblasti, kterými jsou prevence a terapie. Sociálně pedagogickou prevencí je chápáno působení sociálního pedagoga v oblasti výchovy a rozvoji osobnosti například v prostředí rodiny, školy, různých společenských skupin či organizací. Prevencí se tedy rozumí předcházení sociálně patologickým či jiným nežádoucím jevům. Sociálně pedagogická terapie se pak zabývá samotnou výchovou lidí, kteří mají jakýkoliv problém se začleněním do dané společnosti, jako jsou přistěhovalci, nepřizpůsobiví jedinci či osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. Terapií se tedy rozumí přímé působení na předmětné skupiny osob.

Vztah zvoleného tématu k sociální pedagogice je tedy velmi úzký, zejména pak souvisí s předmětem a oborem multikulturní výchovy. Jde tedy o soužití a problematiku soužití minority Romů s majoritní složkou obyvatelstva České republiky, konkrétně pak majoritními obyvateli města Vsetína. Vzhledem k oboru sociální pedagogiky je třeba k romské menšině a soužití s touto minoritou hledat preventivní formy působení sociálního pedagoga na výchovu a rozvoj osobností Romů v rámci především toho prostředí, kde se Romové dostávají do kontaktu a následně také jednají s většinovou společností, jako jsou školy nebo společná místa trvalého pobytu těchto osob tak, aby nedocházelo k případným budoucím konfliktům a sporům, což by mohlo být prováděno kupříkladu formou přednášek či seminářů. Samotným přímým působením na romskou menšinu je pak přímá snaha o výchovu a následné začlenění Romů do většinové společnosti. Toto by mohlo být realizováno pořádáním společných sportovních, společenských a jiných kulturních akcí, kde by mezi sebou musely tyto dvě složky obyvatelstva navzájem spolupracovat a které by tak vedly k jejich sblížení. Tyto

dvě formy však nelze uplatňovat pouze ve vztahu k romské menšině, ale je třeba v tomto duchu vést i většinovou společnost, která se mnohdy v současné době na národnostní menšiny dívá skrz prsty a vůči těmto chová odmítavý ba dokonce agresivní postoj.

1.3 K základním pojmům

Základním a důležitým pojmem v souvislosti se zvoleným tématem je pojem národnostní menšina a jeho následné definování. „*Národnostní menšinou obvykle označujeme osoby bydlící na území státu a mající k danému státu historické a pevné vazby, přičemž se zároveň vyznačují etnickými, rasovými, náboženskými nebo jazykovými rysy, které si přejí uchovávat.*“ (Hladík, 2006 cit. podle Niessen, 2000, s. 25)

Vzhledem k úzké souvislosti zvoleného tématu s předmětem multikulturní výchovy, která je součástí sociální pedagogiky je důležité definovat pojmy multikulturní výchova, multikulturní společnost a multikulturalismus.

„*Multikulturní výchova je intencionální (záměrné) edukační (výchovně-vzdělávací) působení na jedince s cílem dosáhnout takových změn jeho osobnosti, které jedince připraví na život v multikulturní společnosti.*“ (Hladík, 2006, s. 25-26). Autor dále navazuje na zaměření multikulturní výchovy v české republice. „*Často se úsilí multikulturní výchovy (především její cíle a obsah) zaměřují na zlepšování vztahů mezi majoritou a minoritami. U nás se toto úsilí zaměřuje převážně na snahu o zlepšení vztahů mezi romskou menšinou a většinovou neromskou společností.*“ (Hladík, 2006, s. 24)

„*Multikulturní společnost tedy chápeme jako společnost, ve které se vyskytují skupiny obyvatel, pro něž jsou charakteristické různé duchovní a materiální hodnoty. Znaky fungující multikulturní společnosti jsou:*

-*existence dvou nebo více skupin obyvatel obývajících společný geografický prostor, které se hlásí ke své etnicko-kulturní odlišnosti*

- *kulturně politická participace všech etnicko-kulturních skupin v rámci společenského života*

- *tolerance a respekt ke kulturním odlišnostem ostatních skupin*

- *dodržování zákonů země, ve které členové odlišných etnicko-kulturních skupin žijí*

- *transparentní odmítání projevů netolerance, xenofobie a rasismu*

- *nekonfliktní a obohacující komunikace mezi odlišnými etnicko-kulturními skupinami*

- *existence vzdělávacího systému, který podporuje snášenlivost a kooperaci mezi odlišnými skupinami.*“ (Hladík, 2006, s. 6 - 7)

Multikulturalismus je pak dle odborné literatury *„proces výměny různých kulturních hodnot mezi různými sociokulturními skupinami a zároveň je to stav plurality kultur ve vyspělých zemích.“* (Hladík, 2006, s. 8). Tento proces vznikl v 60. letech 20. stol. v zemích západní Evropy v souvislosti se značným přílivem imigrantů z neevropských oblastí. Další možnou definicí tohoto pojmu je pak dle autora ta, že *„multikulturalismus je teorie, která odmítá kulturní asimilaci a hlásí se k myšlenkám, jejichž centrálním bodem je integrace v duchu pluralismu. Teorie integrace je postavena na odmítnutí segregace a vyloučení z důvodu sociokulturní odlišnosti. Jejím hodnotovým jádrem jsou ideály svobody, rovnosti a solidarity.“* (Hladík, 2006, s. 14)

Dalšími pojmy, které je třeba v souvislosti se zvoleným tématem vysvětlit jsou pojmy „etnikum“, což je skupina jedinců, kteří se liší od jiných svou etnicitou, tzn. souhrnem faktorů, kulturních, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebepojetím a vědomím společného původu. Pojem „integrace“, kterým je myšleno začlenění jedince nebo skupiny do jiného uskupení a jejich akceptování ostatními členy skupiny, do nichž se začleňují a zároveň pojem „asimilace“, což je proces postupného splývání kulturních, sociálních, etnických skupin, v němž jedna ze skupin ztrácí své specifické rysy a přejímá rysy skupiny druhé. Pojem „kultura“, jímž je celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterým se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím. Významným pojmem v souvislosti se zkoumaným tématem je pak termín sociální vyloučení.

„Sociální vyloučení je proces (nebo stav), který určité jednotlivce, rodiny, případně skupiny či celá lokální společenství (komunity) omezuje v přístupu ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém a občanském životě společnosti. Tento proces (stav) má mnoho příčin. Patří mezi ně chudoba, nízké příjmy, diskriminace, nízká míra vzdělanosti, zdevastované životní prostředí (tak typické pro slumy), často také etnická příslušnost. Prostřednictvím tohoto procesu jsou lidé odštěpeni na významnou periodu v životě od institucí a služeb, sociálních sítí a rozvojových příležitostí, které má k dispozici většina obyvatel ve společnosti.

Sociální vyloučení je devastující jak pro skupinu, která je jím postižena, tak pro společnost, v níž k němu dochází. Zatímco pro sociálně vyloučenou skupinu tento stav znamená nejhorší

životní podmínky, pro zbytek společnosti je pak existence sociálně vyloučené skupiny jednak důkazem její neúčinné solidarity (což z dlouhodobého hlediska posiluje společenský cynismus), jednak také potencionálním ohrožením výbušnou situací (která vzniká vždy, když jsou určité skupiny obyvatel vystaveny mimořádně špatným životním poměrům).“ (Navrátil, 2003, s. 34 - 35)

Dalšími podstatnými pojmy jsou pak „rasismus“, tzn. přesvědčení o výjimečnosti postavení a hodnotě vlastní rasy a méněcennosti ras ostatních, „diskriminace“, tzn. rozlišování poškozující někoho, neuznávání jeho rovnosti s jinými, popírání a omezování práv určitých kategorií obyvatelstva nebo určitým státům či mezinárodním organizacím a pojem „xenofobie“, kdy tímto pojmem je míněn odpor, nepřátelství, nedůvěra ke všemu cizímu; strach k cizincům a nenávisť k nim.

2 SPECIFIKA SOUŽITÍ ROMŮ A MAJORITNÍHO OBYVATELSTVA VE MĚSTĚ VSETÍNĚ

Problematikou soužití většinového obyvatelstva našich měst s minoritami se v současné době zabývá spousta státních i neziskových organizací, které se snaží řešit problémy, které souvisí s rozdílností kultur, náboženství a životních stylů těchto menšin, jenž se mnohdy dostávají do konfliktu s majoritní populací naší republiky. Tato se v současné době stává stále častěji cílovou, případně přechodnou destinací osob, které k nám přichází ze všech stran světa. Naše země, Česká republika, je domovem pro Vietnamce, Ukrajince, Rusy a další obyvatele bývalého Sovětského svazu a v poslední době také pro menšiny pocházející z blízkého východu či Afriky. Naše tradiční společnost se tedy stává společností multikulturní a je třeba řešit specifika, které toto multikulturní soužití přináší. Nejpočetnější národnostní menšinou jsou pak u nás Romové, kteří dle odhadů zahrnují asi 3% z celkového obyvatelstva naší republiky. Přesný odhad jejich počtu je však poměrně obtížně dohledatelný z důvodu jejich nepřihlášení se k romské národnosti či z důvodu jejich migrace.

„Romové tak představují jednu z nejpočetnějších menšin, který se profilovala a emancipovala teprve v nedávných desetiletích a zvláště pak v polistopadovém období po r. 1989. Základem jejich etnické identity je jazyk, slovesnost a kulturní tradice.“ (Nečas, 1999, s. 105)

Za dob socialismu byli Romové na našem území systematicky rozmísťováni do měst a nebyl brán zřetel na rozdílnost jejich kultury a životního stylu, který byl odlišný od toho, který preferovala většina obyvatelstva. Romská společnost je založena primárně rodově a nesdílí obdobné materiální či sociální hodnoty jako zbytek naší společnosti. Situace Romů u nás se začala zhoršovat po pádu socialismu, kdy většina z nich přišla o práci a kdy se romská menšina dostala na okraj společnosti.

„Romové patří k vrstvám s nejhoršími životními podmínkami, neboť se vyznačují podprůměrnou sociální a vzdělanostní úrovní, vysokou nezaměstnaností, špatnou bytovou situací, nepříznivým zdravotním stavem, neúměrnou kriminalitou a stále se zhoršujícím napětím mezi vlastní komunitou a ostatní českou společností.“

S ohledem na výchozí stav doznala romská menšina po druhé světové válce nejdynamičtější sociální vzestup ze všech skupin obyvatelstva. Přesto však zůstávala její obecná sociální pozice a životní úroveň poměrně nízká a od listopadu 1989 se začala propadat ke dnu společnosti. Vedle tradičních příčin, jimiž byla nízká kvalifikovanost, nejistá pracovní morálka a

častá fluktuace, podílely se na tomto vývoji i některé do té doby neznámé a stále frekventovanější jevy, jako např. snížení poptávky po neodborné a někdy problematické pracovní síle Romů, konkurence zahraničních dělníků na trhu nekvalifikované práce, neochota zaměstnavatelů přijímat Romy na volná pracovní místa aj.“ (Nečas, 1999, s. 110 – 111)

Zároveň s tímto však u nás v této době dochází k uvědomění si toho, že otázku Romů a veškerých menšin je třeba řešit a do tohoto problému jsou angažovány jak státní, tak neziskové organizace, které se zabývají sociální stránkou života Romů, jejich vzděláváním a dále se snaží řešit otázku nezaměstnanosti v této minoritní skupině obyvatelstva naší země. Dále je pak tato otázka u nás specificky řešena na úrovni komunální politiky daného regionu.

V následující části se budeme věnovat nastínění hlavních rysů specifík soužití Romů a majoritního obyvatelstva ve městě Vsetíně.

2.1 Historie Romů na našem území a ve městě Vsetíně

K poznání historie Romů na našem území je nutno se obracet k dostupným historickým pramenům, poněvadž není známo, že by si Romové vlastní historii sami zapisovali. Dohledávání z dostupných historických pramenů však vede k neobjektivnosti.

„Někteří badatelé se domnívají, že první takové zpravodajství by mohla poskytnout "Dali-milova kronika". Tato staročeská veršovaná skladba, dokončená neznámým autorem asi r. 1314, volně řadila a popisovala jednotlivé události v obrazech z národních dějin a v jednom z nich pod názvem "O Kartasiech pohanských" uváděla, že r. 1242 mělo do Českého království přijít na 500 tatarských zvěďů. Nosili údajně velmi vysoké čepice, přiléhavé kalhoty a přes ně krátké kabátce. V rukou měli dlouhé hole a vodu z potoků pili přímo ústy a jenom naklonění na břehu. Když prosili o chléb, říkali prý: "Kartas boh". Podle toho dostali jméno Kartasové.“ (Nečas, 1999, s. 17)

Na našem území se Romové poprvé objevují v polovině 13. století v důsledku invaze Tatarů (Mongolů) do Evropy. Poté se nadále přítomnost Romů zmiňovala v různých letopisem a kronikách. V roce 1427 pařížský arcibiskup exkomunikoval Romy s církve a tímto začíná jejich pronásledování, které trvá až do konce 18. stol., kdy na náš trůn usedá Marie Terezie. Tato doba přináší vstřícnější přístup vůči Romům, kdy se zejména dbá na vzdělání a převýchovu Romů v neromských rodinách. Romové nacházejí uplatnění jako kováři či hudebníci. V uvedené době také dochází k budování romských osad v blízkosti měst. Na konci 19. století, za vlády rakousko-uherské monarchie, pak dochází k opětovné diskriminaci Romů.

Jsou zavedeny postihy potulných Romů a také postihy za nelegální překročení hranic. Za první republiky jsou Romové uznáni za svébytnou národnostní menšinu, jako národnost je uznána národnost Romská, přesto je každému Romovi vystavena tzv. Cikánská legitimace, což opětovně vede ke stigmatizaci a záměrnému vyloučení Romů ze společnosti. Navíc je Romům vystavován Kočovný list. Velkým milníkem historie Romů u nás je rok 1926, kdy dochází k vybudování první romské školy užhorodskými Romy. Na konci 30. let 20. století k nám prchá řada romských rodin z Německa a Rakouska před nacismem. Ti, kteří se dle protektorátního rozhodnutí neusadili, byli posláni do pracovních táborů. V roce 1942 bylo u nás evidováno 7000 Romů, krátce po válce pak necelý 1000. V roce 1947 žije v Československu 100 000 Romů. V 50. letech 20. století nastoupivší komunistický režim se chce opět vypořádat s tzv. romskou otázkou. Romové jsou opět degradováni na asociální vrstvu, znaky etnické identity musejí být ničeny. Romové jsou sociálním problémem a z daného důvodu se přistupuje k asimilaci s většinovým obyvatelstvem. Snaha o přizpůsobení Romů hodnotám a normám většinové společnosti. V říjnu 1958 dochází ke schválení zákona č. 74 o trvalém usídlení kočujících osob. Romům je na základě tohoto zákona obcí přidělen byt i zaměstnání. Na jaře 1968 vzniká Svaz Cikánů – Romů, který svou činnost zaměřuje na uznání Romů za národnostní menšinu se všemi právy. Tento svaz je v roce 1973 komunistickým režimem zlikvidován.

„Romská komunita byla a je riziku sociálního vyloučení vystavena vysokou měrou. Během 20. století bylo postavení romské komunity otřeseno třemi událostmi, jejichž důsledky se sebou navzájem souvisely a podnítily se: vyvraždění většiny usedlé (povětšinou integrované či asimilované) populace v koncentračních táborech za druhé světové války, socialistický experiment násilného přesídlení velké části v ČR žijící romské komunity z rurálního prostředí slovenských osad do průmyslových městských sídelních zón a nakonec tržní transformace, v důsledku níž ztratili v masovém měřítku práci. Po přechodu české společnosti na tržní ekonomický systém dochází k větší diferenciaci na základě socioekonomických charakteristik.“ (Navrátil, 2003, s. 58)

Po roce 1989 dochází opět v celé společnosti k emancipačnímu hnutí, kdy jsou například zakládána občanská sdružení. Nezaměstnanost Romů se v této době pohybuje mezi 75 až 95%! Hlavním problémem se však stává otázka vzdělání. Pro pomoc se vzděláním je ve školách zavedena funkce romských asistentů pedagoga. Dalšími významnými kroky je pak založení střední soukromé romské školy v Kolíně a v neposlední řadě zavedení studia romistiky na Filozofické fakultě UK.

Historie Romů ve městě Vsetíně je spjata s 50. léty 20. století, kdy dochází v roce 1952 k první vlně přistěhování Romů z východního Slovenska. Další vlny pak přichází v letech 1963 a 1976, kdy opět všichni přistěhovaní Romové pocházejí z východního Slovenska. Všichni tito přistěhovaní Romové, krom žen, jenž se v domácnosti starají o děti, jsou zaměstnání v místní Zbrojovce Vsetín a všichni bydlí v podnikových bytech. Sestěhování Romů do měst v průběhu 70. let 20. století bylo pro tato města výhodné, protože tato města dostávala od státu příspěvky (odměny) „za to, že mají Romy“. Nebral se ohled na odlišnosti kultur a zvyků. Tito Romové však do počátku 90. let 20. století neměli problémy s dluhy či neplacením nájemného a nejsou známy skutečnosti, že by docházelo k významnějším konfliktům mezi nimi, jakožto minoritou a majoritním obyvatelstvem města. Romové jsou rozmístěni po celém katastru města Vsetína v bytech i rodinných domech. Ke změně dochází v roce 1992, kdy je vydán Zákon o obcích a byty a domy ve správě Zbrojovky Vsetín přechází pod bytový fond města Vsetína. Se zavedením tohoto zákona nastávají první problémy Romů s dluhy. Do této doby byly problémy s Romy spojeny s vybydlováním bytů, což právě souviselo s jinou kulturou, kulturními návyky a fungováním společnosti.

2.2 Problém mezi majoritou a minoritou ve městě Vsetíně a stěhování Romů do kontejnerových domů v místní části Poschla

Po roce 1989 dochází ve Vsetíně k eskalaci vztahů mezi majoritním obyvatelstvem města a místní romskou menšinou. Většinové obyvatelstvo města na Romy nahlíží jako na nepřizpůsobivou asociální skupinu, jejíž příslušníci nepracují a pracovat ani nepotřebují, protože jsou v tomto podporováni státem formou sociálních dávek a také samotným městem, které jim neustále povoluje nějaké úlevy, na které by „obyčejný člověk“ neměl nárok. Je na ně nahlíženo jako na menšinu, která dělá pouze nepořádek a způsobuje většinovou kriminalitu ve městě Vsetíně.

„Následkem marginalizace a propadu Romů na sociální okraj a dno, stejně jako narůstáním xenofobie a latentního rasismu české společnosti se v soužití majority a menšiny postupně kumulovaly vážné problémy, jimiž se vyhraňovalo interetnické napětí, a dozrávaly interetnické konflikty. Tím se pak dále prohluboval vzájemný odstup a ze strany majority docházelo

nejen k rasové diskriminaci, ale i k rasově motivovaným verbálním útokům a k fyzickému napadání příslušníků romské menšiny.“ (Nečas, 1999, s. 114)

„Značná část veřejnosti přistupuje k Romům nebo spíše k hanlivě pojmenovávaným Cikánům s ustálenými předsudky: spatřuje v nich převážně individua, která se vyhýbají práci a zneužívají sociálních dávek, nejsou schopna běžného stylu bydlení a sousedského soužití, přistupují laxně ke vzdělání a zdraví, nedodržují zákony a obecně přijaté způsoby chování, mají blízko k nepoctivosti, podvodům a k násilí. Takové stereotypy jsou povrchně zevšeobecňovány a paušalizovány z jednotlivců nebo skupin na všechny příslušníky romské menšiny.“ (Nečas, 1999, s. 115)

Ke většině sporů mezi majoritními obyvateli města a Romy pak dochází zejména v okolí místní polikliniky, v jejíž blízkosti stojí na ulici Smetanova nechvalně známý vsetínský pavlačák s číslem popisným 1336. Tento pavlačový dům byl postaven v letech 1939-41 firmou Zbrojovka Vsetín pro své zaměstnance. V době příchodu Romů z východního Slovenska jsou zde mezi většinové obyvatele nastěhovány některé romské rodiny. Již v této době je ze stížností obyvatel domu zřejmé, že jsou zde na domu samotném některé technické nedostatky a nedokonalosti a s postupujícími léty se stávalo neúnosným také hygienické a sociální zázemí, kdy například toalety a sprchy byly jen v některých bytech, ostatní byly společné. V roce 1998 zpráva Odboru výstavby a územního plánování MěÚ Vsetín oficiálně potvrdila, že dům je ve špatném stavebně-technickém stavu. Na pavlačák byla v letech 1999 až 2002 kvůli opravě tzv. „Kolonky“ (domů na adresách Sušilova 1330, 1331 a 1335) a romských původních bydlíšť, kdy došlo například k sanacím původních bytů či domů (Jiráskova 960), na základě vlastní žádosti případně na základě rozhodnutí města o přesunutí, sestěhována většina romské populace města ze zdemolovaných bytů na uvedených adresách. Protože tento pavlačový dům bezprostředně sousedil se vsetínskou poliklinikou, docházelo zde k nejčastějším střetům a problémům mezi majoritními obyvateli města a zdejší romskou populací. Toto se stalo jedním z nejpalcivějších problémů města Vsetína v polistopadové historii. V době, kdy se začíná řešit problematika bydlení v tomto domě a nevyhovujícího hygienického a sociálního zázemí a samotného technického stavu domu, přichází na scénu terénní sociální pracovníci, jejichž funkci zavedl MěÚ Vsetín a dále je do řešení zdejší situace zainteresována Charita Vsetín a od roku 2002 také Diakonie ČCE Vsetín.

Obrázek 1 – Pavlačový dům na ulici Smetanova č.p. 1336 ve Vsetíně

V roce 2006 je již situace týkající se technického stavu pavlačového domu č.p. 1336 a stále se stupňujících incidentů mezi Romy a zbylými obyvateli města, kterým vadí nepořádek a nepřizpůsobivost těchto Romů, kritická. Zastupitelstvo města Vsetína v čele s tehdejší starostou Jiřím Čunkem, proto dává dohromady několik návrhů řešení této situace. Mezi návrhy o přestěhování Romů do objektů v jiných městských částech je i jeden, kde se počítá s vybudováním tzv. kontejnerových domů ve vsetínské místní části Poschla, na místě bývalé sládky a v těsné blízkosti čističky odpadních vod. Následně tedy dochází k realizaci tohoto návrhu a během několika měsíců jsou na tomto místě vybudovány dva kontejnerové domy, které jsou plně zařízeny a přichystány k nastěhování nových nájemníků. K tomuto dochází dne 10. října roku 2006, kdy je společnými silami Romů samotných a dále technických služeb, těchto necelých 300 Romů přestěhováno z pavlačového domu č.p. 1336 na ulici Smetanova ve Vsetíně do dvou kontejnerových domů na adrese Poschla 2082 a 2083. Samotní Romové tento fakt stěhování do okrajové části města nenesou nijak pozitivně. Stěžují si na samotné kontejnerové domy, na smrad přicházející z vedlejší čističky a hlavně na jejich

ghettoizaci. Majoritní obyvatelstvo města však tento výsledek vítá ba je jím dokonce až nadšeno. Tento krok však také zmedializuje celé město a veškerá média jsou po několik dní zcela zaplněna zprávami o tomto stěhování a výroky samotného starosty Čunka, který se tímto krokem stává velmi populárním, čehož v nadcházející době využije při volbách do senátu. Krom médií tento krok vsetínské radnice také přiláká pozornost zejména ochránců lidských práv, kteří jej i samotného Čunka velmi ostře kritizují. V těsné blízkosti kontejnerových domů je zřízeno pracoviště vsetínské Diakonie ČCE, která se na místě zabývá podporou dětí a mládeže do 26 let a také podporou samotných zde žijících rodin. Polovina Romů, kteří trvale žijí ve městě Vsetíně, tedy byla umístěna v kontejnerových domech na Poschle a v dalších přilehlých lokalitách, druhá polovina je rozmístěna v různých částech města Vsetína. S těmito se většinové obyvatelstvo města do sporů nedostává a jsou povětšinou těmito obyvateli bráni jako bezproblémoví. Problémy se však neustále řeší na Poschle a to buď mezi místním majoritním obyvatelstvem a Romy, nebo Romy navzájem. To pak nejčastěji z toho důvodu, že romské rodiny mají mezi sebou dlouhodobé neshody a nyní zde musejí společně žít v těsné blízkosti. Z tohoto vsetínského příkladu je jasně patrné, že pokud chceme zajistit bezproblémové soužití mezi majoritou a Romy, jakožto minoritou, případně samotnými Romy mezi sebou navzájem, neměli by Romové být kumulováni na jednom, třeba odlehlém, místě, ale měli by být uvážlivě rozmístěni do různých částí města tak, aby nedocházelo ke vzniku ghett, což by mohlo a mělo být prvním krokem k aspoň částečnému odstranění problému soužití mezi majoritou a Romy, jakožto minoritními obyvateli naší země. Pro porovnání se nabízí ostrá fráze, která praví, že pokud dáme dohromady feťáky, tak tito také nepřestanou brát, což značí právě ono rozmístění Romů mezi většinové obyvatelstvo měst.

Obrázek 2 – Kontejnerové domy na ulici Poschla č.p. 2082 a 2083 ve Vsetíně

Přestěhovaní Romové z domu č.p. 1336 si nesli dluhy vůči městu Vsetínu do nově postavených kontejnerových domů. V průběhu nadcházejících 5 let od přestěhování dochází k odlivu a stěhování Romů z Pochle. Asi 150 se jich přestěhovalo za prací do Velké Británie, šesti rodinám zrušila v průběhu této doby vsetínská radnice smlouvy o pronájmech bytů v kontejnerových domech na Poschle z důvodu neplnění finančních závazků. Většina Romů, kteří se odstěhovali do Velké Británie, se pak v průběhu několika let navrací zpátky do ČR a na sídliště Poschla, někteří pravidelně pendlují mezi Velkou Británií a vsetínskou Poschlou.

Celkově tedy v domu č.p. 1336 do roku 2006 žilo 64 rodin. 22 rodin bylo vsetínskou radnicí přestěhováno do městských bytů, které se nacházejí v centru města a byli tedy rozmístěni mezi většinové obyvatelstvo. 6 rodin bylo přestěhováno do rodinných domů na Jesenícko a Prostějovsko, na což jim byla městem poskytnuta bezúročná půjčka. Tento krok vzbudil velkou nevoli mezi obyvateli tamních měst a obcí, kteří proti tomuto ostře protestovali. Zbývajících 36 rodin bylo tedy přestěhováno do dvou kontejnerových domů do místní části Poschla. Celkem žije ve městě Vsetíně přibližně 500 Romů, avšak toto číslo se nedá přesně určit, poněvadž dochází k neustálému koloběhu přemísťování Romů v rámci ČR, Slovenska a Anglie. Většina vsetínských Romů bydlí v obecních bytech, kdy od roku 2013 je mezi

těmito Romy a vsetínskou radnicí sjednávána nájemní smlouva s exekuční doložkou na 1 rok. Romové jsou ve městě Vsetíně rozmístěni v místních částech a domech na adresách Poschla 2082, Poschla 2083, Jiráskova 409, Jiráskova 1126 a dále různě v centru města na ulicích Pod Pecníkem, Tyršova, Sušilova. Většina obyvatel města má na základě předsudků a stereotypů k Romům spíše negativní postoj, vnímají je jako kriminální a sociální problém města, kterým vedení tohoto města dělá různé ústupky a tím znevýhodňuje většinové obyvatelstvo, což je právě chápáno jako většinová diskriminace či rasismus naruby. Někteří lidé ale mají s Romy dobré sousedské vztahy, zejména v lokalitách, kde žijí společně. Tedy zejména v domech v centru města. Většině majoritního obyvatelstva města pak na Romech nejvíce vadí nedodržování pořádku a společenských norem.

Dalším velkým problémem Romů ve Vsetíně je fakt, že tito Romové mají většinou pouze základní vzdělání, několik jich je negramotných a pouze pár jedinců je vyučeno v nějakém oboru, avšak ještě z dob socialismu. Na nedostatečném vzdělání má ve Vsetíně, potažmo celé České republice, největší dopad vliv rodičů, kteří nepovažují vzdělání svých dětí, jako důležitou věc, dále pak okolního prostředí, ve kterém se romské děti právě setkávají faktem, že vzdělání není bráno jako důležitá součást romského života a v neposlední řadě pak brzká gravidita dívek.

„Úroveň vzdělávání Romů stagnuje a postupně se dá v této oblasti čekat obrat spíše k horšímu než k lepšímu. V rodinách se mluví etnolektem češtiny nebo romsky a komunikační možnosti dětí jsou někdy méně, jindy však a častěji na hony vzdáleny jejich příštím vyučovacím jazyku. Rodiče přitom podceňují vzdělání a školu chápou jako nutné zlo, nebo dokonce jako represii; podle toho zaujímají nedůvěřivý až nepřátelský vztah k pedagogické veřejnosti a ke školským úřadům.

Vzhledem k výši poplatků navštěvuje mateřské školy pouze nepatrné procento romských dětí a většina z nich je proto odkázána jenom na předškolní výchovu v rodinách; ta se však odehrává v podmínkách nevyhovujícího bydlení a životosprávy a neposkytuje dobrou přípravu pro příští školní práci.

Testy zjišťující školní zralost, respektive pohotovost romských dětí k nastoupení a začlenění do normální školní docházky, nezohledňují etnické a kulturní odlišnosti malých Romů, takže část bývá při nich neúspěšná a putuje do zvláštních místo do základních škol. Někdy si rodiče tuto školu dokonce vymáhají, neboť jejich děti se tam lépe cítí, mívají ve zvláštních školách

početní převahu a dosahují tam bez větší námahy přiměřených úspěchů a často předčí své neromské spolužáky.“ (Nečas, 1999, s. 111)

K navýšení vzdělanosti Romů ve městě Vsetíně byla zřízena MŠ a ZŠ Turkmenská, kde dochází romské děti většinou do výhradně romských tříd, kde byla školou a městem zřízena funkce asistenta pedagoga, který těmto romským dětem pomáhá zvládat průběh výuky. Mezi těmito asistenty pedagoga jsou pak i sami Romové.

Jedním z největších problémů romské komunity ve městě Vsetíně je pak fakt, že 90% Romů je nezaměstnaných. A to buď z toho důvodu, že nemohou najít práci na základě nízkého vzdělání, kvalifikace či prosté diskriminace, nebo práci vůbec nehledají. Díky nastavené politice státu i města vsetínští Romové povětšinou nemají zájem si práci hledat, protože je pohodlnější žít ze sociálních dávek, přídavků a různých příspěvků. Neméně podstatnou součástí obživy vsetínských Romů tvoří sběr kovu a materiálů, které se dají zpeněžit ve sběrných dvorech, což je však v rozporu s příjmem sociálních dávek od státu. V poslední době se pak mezi Romy rozšířil nešvar, kdy zneužívají sociální systém takovým způsobem, že přijímají sociální dávky v České republice a zároveň jsou příjemci sociálních dávek ve Velké Británii, což je v současné době již šetřeno policií.

2.3 Výsledné kroky ke zlepšení stávající situace

Ke zlepšení situace a životních podmínek vsetínských Romů a samotného soužití mezi majoritními obyvateli města a touto minoritou bylo nutno učinit radnicí města Vsetína několik podstatných kroků. Jedním z těchto kroků bylo v roce 2002 vytvoření funkce terénních sociálních pracovníků při vsetínském městském úřadu, kteří řešili problémy v oblasti bydlení a dále otázku vzdělávání Romů. Tito terénní sociální pracovníci úzce spolupracovali s Charitou Vsetín a Diakonií ČCE Vsetín. Dále byla vsetínskou radnicí v roce 2012 zřízena funkce asistenta prevence kriminality při Městské policii Vsetín, kdy se tímto vzorem nechala radnice inspirovat příkladem jiných měst v České republice, kde tato spolupráce mezi vybranými Romy a městskou policií fungovala. Tato funkce pak spočívá zejména v úzké spolupráci mezi Romy, kteří byli do této funkce vybráni na základě výběrového řízení a příslušníky městské policie, ale i policisty státní policie. Asistenti prevence kriminality jsou přítomni při služebních zákrocích, případně provádějí preventivní činnost v lokalitách obývaných vsetínskými Romy, kde mimo jiné působí i jako prostředníci mezi vsetínskou radnicí

a místními Romy. Dále jsou v řešení stávající situace významně zainteresovány dvě neziskové instituce. První institucí je Charita Vsetín, která od roku 2003 pomáhá romským dětem se vzděláváním a dále obstarává výbavu a zajišťuje pomoc pro romské matky. Na základě tohoto vzniká Centrum pro romské matky a děti, kde jsou pořádány volnočasové aktivity. Od roku 2007 začíná fungovat nízkoprahové zařízení pro děti ve věku 6-18 let, kde jsou pořádány výchovné a vzdělávací programy a besedy. Roku 2008 je tomuto centru zvolen název Zrnko. Při vsetínské charitě navíc začíná fungovat zdravotně-sociální pracovník. Druhou institucí je Diakonie ČCE Vsetín, která od roku 2003 pořádá vzdělávací, výchovné a motivační programy. V roce 2006 je pak při stěhování Romů na Poschlou vystavěno z budovy dřívějších holobytů komunitní centrum, kde sídlí služby této organizace a které bezprostředně sousedí s oběma kontejnerovými domy. Zde jsou ve všední dny přítomni zaměstnanci diakonie, kteří neustále s místními Romy pracují. V blízkosti budovy komunitního centra pak město Vsetín zbudovalo víceúčelové sportovní hřiště a dětský koutek.

I přes kroky, které měly vést ke zlepšení situace vsetínských Romů, které byly učiněny ze strany vsetínské radnice, Charity Vsetín či Diakonie ČCE Vsetín, je město Vsetín neustále v pozornosti veškerých médií a zároveň pod kritikou ze strany kanceláře ombudsmana a dalších ochránců lidských práv, kterým se způsob, jakým městský úřad s místními Romy naložil, nezamlouvá a jeví se jako diskriminační. V obecné rovině je pak pod velkou kritikou samotná vláda České republiky ze strany ostatních zemí a tamějších ochránců lidských práv, kteří přístup českých úřadů považují za taktéž za diskriminační a nerovnoprávný. Česká republika je od roku 2005 do roku 2015 v rámci Evropské unie součástí tzv. Dekády romské inkluze, kde dvanáct členských zemí řeší problémy začleňování Romů do většinové společnosti. Právě ze strany těchto členských zemí je pak Česká republika kritizována zejména za fakt, že nevzdělává romské děti společně s ostatními a předurčuje je tak k chudobě. Toto je způsobeno tím, že učitelé a ředitelé škol romské děti nechtějí, což je v očích těchto členských zemí bráno jako pozůstatek socialismu, kdy se romské děti automaticky zařazovali do zvláštních, později praktických škol.

3 ŘEŠENÍ VZTAHU MEZI MAJORITOU A MINORITOU V REGIONU - VSETÍN

Každý region v rámci České republiky je specifický a také řeší své specifické problémy týkající se minorit nebo čehokoli jiného. Společným jmenovatelem v oblasti problematiky s romskou minoritou je fakt, že tyto regiony čelí vysoké míře nezaměstnanosti, nevzdělanosti a kriminality tamějších Romů.

„Extrémní nezaměstnanost Romů vede k jejich sociálnímu propadu a tím k další pauperizaci a demoralizaci. Současně posiluje jejich sklony k parazitnímu životu a k sociálně patologickým jevům, tj. ke kriminalitě a k asociálnímu či antisociálnímu jednání, které je spojeno především s prostitucí a s drogovou scénou.“ (Nečas, 1999, s. 113)

K řešení a tudíž hlavně ke zlepšení vztahů mezi majoritou a romskou minoritou je třeba zhodnotit současný stav poznání dané problematiky a na základě získaných pozitivních i negativních zkušeností tuto situaci aktivně řešit. V této souvislosti se zaměříme na tři oblasti, které by měly pomoci k dosažení stanoveného cíle, tedy úspěšné integrace Romů do většinové společnosti, v podmínkách předmětného regionu a konkrétně města Vsetína. První oblastí, na kterou se zaměříme je snaha o zvyšování vzdělanosti a kvalifikace Romů a budování jejich motivace ke zvyšování vzdělání a hledání trvalého zaměstnání, další oblastí je integrace romské minority mezi majoritní obyvatelstvo formou rovnoměrného rozmístění Romů v rámci města Vsetína a poslední oblastí je zapojení Romů do komunální politiky města Vsetína. Vezmeme-li v úvahu fakt, že výše uvedené společné jmenovatele problematiky soužití s romskou menšinou jsou totožné ve většině regionů a měst České republiky, mohl by se postup a řešení této situace aplikovat v rámci celého našeho státu. Nelze však v tomto směru na Romy pohlížet jako na jednotvárný celek, ale je třeba brát ohledy na jejich původ, rodové vazby a tradice a na jejich kulturu.

3.1 Zvyšování vzdělanosti a kvalifikace Romů a budování jejich motivace ke vzdělání a hledání zaměstnání

V současné době město Vsetín bojuje z obrovskou mírou nezaměstnanosti a nevzdělanosti místních Romů. Toto je způsobeno hlavně značnou demotivací si hledat trvalou práci či si zvyšovat vzdělání a tím i kvalifikaci k získání trvalého zaměstnání, což jde spolu ruku v ruce. Pro většinu místních Romů je pohodlnější stát se příjemcem sociálních dávek a jiné formy sociální podpory, což jim zaručuje nadstandartní příjem domácností, než si hledat nejistou

práci, která by byla neporovnatelně méně finančně ohodnocená a kde by vzhledem ke své nízké kvalifikaci nebyl možný žádný kariérní růst či postup. Tento přístup se však negativně odráží na současných romských dětech, které se učí a následují příkladu svých rodičů a tyto nemají motivaci k budoucímu získávání vzdělávání či hledání si pracovního místa. Za tímto účelem by bylo vhodné motivovat Romy různými zvýhodněními pracujících rodin či rodin, kde budou děti pravidelně vykonávat školní docházku a dát jim tak jasně najevo, že se jejich životní podmínky a celková společenská prestiž zvětší pouze v případě, že budou mít trvalou práci a odpovídající vzdělání. K tomuto kroku by však byla potřebná také změna v nastavení systému sociálních dávek, které v současnosti toto téměř znemožňují. Z rozhovorů z místními Romy je skutečně patrné, že pokud tito trvale pracují, jsou jejich finanční možnosti nepopsatelně horší než v době, kdy byli příjemci sociálních dávek a dokonce jsou tito mezi ostatními Romy terčem posměchu a nepochopení.

„V sociální politice státu se uplatnil nový princip občanské rovnosti, který v systému sociální péče nedovoloval specifický přístup k národnostně či etnicky vymezené skupině obyvatelstva. Proto byla zrušena evidence romských rodin, kterou až dosud vedly sociální odbory bývalých národních výborů. Skutečnost, že stát poskytováním přídavků na děti, příspěvků na bydlení a dalších sociálních dávek zajišťoval sociálně ohroženým občanům nejzákladnější životní podmínky, stala se pro mnohé Romy jedním z legitimních zdrojů obživy. Taková opatření obsahovala ovšem demotivující náboj, neboť pro početné rodiny se stávalo finančně výhodnější "žít na podpoře", než aby muži nastupovali na špatně placená místa kopáčů, sezónních dělníků ve stavebnictví nebo příležitostných pracovníků v lesnictví a aby se ženy snažily najít uplatnění jako uklízečky či jako pomocné síly v podnicích veřejného stravování.“ (Nečas, 1999, s. 111)

Město Vsetín Romům nabízí pracovní příležitosti většinou sezónního charakteru, o které však mezi Romy není příliš velký zájem. Prvním větším krokem k uvědomění si prestiže určitého zaměstnání mezi Romy, bylo právě výše uvedené zřízení pozice asistenta prevence kriminality při Městské policii Vsetín, kdy jsou tito Romové trvale zaměstnáni, i když v současné době jen na dobu určitou, což souvisí s dotováním této pozice z nekomunálních prostředků a o kterou byl mezi místními Romy velký zájem. V oblasti vzdělávání Romů pak učinilo město Vsetín významný krok v podobě již zmíněného zavedení funkce asistenta pedagoga na MŠ a ZŠ Turkmenská, kde tuto pozici vykonávají také Romové samotní a pomáhají se zvládnutím výuky romským žákům v ryze romských třídách, což je velmi specifická a nesnadná práce. Je tedy třeba nastavit Romům podmínky tak, že pokud budou poctivě

pracovat a pokud si budou zvyšovat odbornou kvalifikaci a vzdělání, tak se budou mít lépe než v případě, kdy budou pouze příjemci sociálních dávek a současnou situaci nebudou chtít nijak řešit. Toto je však nutno učinit s ohledem na kulturu a zvyky Romů, s čímž by měli pomoci právě vybraní jedinci z řad romské populace.

3.2 Integrace romské minority mezi majoritní obyvatelstvo formou rovnoměrného rozmístění Romů v rámci města Vsetína

Jak již bylo uvedeno dříve, v místech, kde dochází k vzniku tzv. ghatt, tedy tam, kde je shromažďováno výlučně romské minoritní obyvatelstvo, dochází ke konfliktům mezi Romy a majoritním obyvatelstvem, které v sousedství těchto ghatt trvale žije, ale i ke konfliktům mezi Romy samotnými, kteří mezi sebou mají dlouhodobé vnitřní, mnohdy mezigenerační spory. Takovými příklady ghatt u nás jsou sídliště Chánov v katastru města Most či kontejnerové domy ve vyloučené lokalitě v místní části Poschla ve Vsetíně. Na Slovensku je pak ukázkovým příkladem sídliště Luník IX v Košicích.

„V České republice existují podstatně rozdílné situace v postavení romské minority a v úrovni soužití majority a romské minority z hlediska jednotlivých typů měst.“ (Navrátil, 2003, s. 95)

V případě města Vsetína je patrné, že pokud bylo minoritní romské obyvatelstvo rovnoměrně rozmístěno mezi majoritní populaci v různých částech katastru města Vsetína, tak mezi těmito dvěma rozdílnými složkami obyvatelstva města, ale zároveň i sociálními vrstvami, nedochází téměř k žádným konfliktům a názor většinového obyvatelstva na tyto spoluobčany je poměrně výrazně odlišný od názoru na Romy, kteří žijí ve vyloučených lokalitách a kteří se odtud poté stahují do centra města. Romské rodiny, které trvale žijí mezi většinovým obyvatelstvem v místních částech Rokytnice, Dolní Jasenka či na ulici Pod Pecníkem se dokázaly s většinovým obyvatelstvem bez problémů sžít a nedochází zde k žádným konfliktům, vyjma jedné z rodin trvale žijících na ulici Pod Pecníkem. Dalo by se dokonce říci, že někteří obyvatelé zmíněných lokalit o přítomnosti Romů vůbec nevědí a tito Romové tedy spolehlivě vyvrací veškeré předsudky majoritní části obyvatelstva města Vsetína. Obdobná atmosféra mezi majoritou a místními Romy panuje i v centru města, konkrétně na ulicích Sušilova a Tyršova, kde trvale žije značný počet romských rodin. Zde již však občas dochází ke konfliktům, které jsou způsobovány především dospívající romskou populací, která se zde shlukuje a na ulicích tráví veškerý svůj volný čas.

„Romové považují za nejvhodnější cestu k uspokojivému soužití „vzájemné porozumění“ (95,8%). V logice této odpovědi jsou i následující tvrzení. Téměř shodné skupiny Romů uvedly, že na růstu kvality soužití se musí podílet Romové sami (85,3%), a také, že by majorita měla dělat ve prospěch Romů více (82,3%). Domnívám se, že uvedené odpovědi vcelku přesvědčivě nasvědčují o integrační představě Romů, jak řešit vzájemné vztahy s majoritou.

Významným indikátorem o postoji Romů ke strategii adaptace je ovšem vysoký podíl odpovědi „Romové by měli žít rozptýleně ve většinové společnosti“. K této vizi se přihlásilo 80,4% dotázaných. Významná část Romů také deklarovala, že by se „Romové měli přizpůsobit většinové společnosti“ (68,6%). Domnívám se, že tyto odpovědi posouvají hodnocení jejich adaptační strategie od integrace více směrem k asimilaci (žít rozptýleně a přizpůsobit se většině).

Pro úplnost si také uveďme, že separaci (Romové by měli žít odděleně) volí jen 4,3% Romů a únik 9,8% (Romové by měli odejít z ČR).

Romové se v našem výzkumu jeví jako otevření ke komunikaci, preferující společné školní vzdělávání a vedle toho spíše než uvnitř své komunity chtějí žít rozptýleně. Tento komplex znaků podobně jako v oblasti kulturní strategie nelze interpretovat zcela jednoznačně. Je směsí integračních i asimilačních tendencí, které by bylo dále třeba podrobněji zkoumat.“ (Navrátil, 2003, s. 171)

V případě domu na adrese Jiráskova č.p. 409 či domů č.p. 2082 a 2083 v lokalitě Poschla je zjevně patrné, že zde dochází ke každodenním konfliktům mezi Romy a majoritním obyvatelstvem města, ale i mezi Romy samotnými, kteří zde byli neuváženě umístěni a kteří mezi sebou mají vzájemné dlouhodobé spory a každodenně zde musejí zasahovat složky Integrovaného záchranného systému. Je tedy zřejmé, že pokud by byla romská minorita žijící v problémových částech města rovnoměrně rozmístěna v rámci katastru města Vsetína, a to hlavně s přihlédnutím k vzájemným vztahům mezi Romy či rodinné příslušnosti, výrazně by se zlepšily podmínky života Romů i většinové populace města, ale také i vztahy mezi těmito dvěma částmi obyvatelstva města Vsetína.

3.3 Zapojení Romů do komunální politiky města Vsetína

Na české politické scéně je zastoupen nedostatečný počet Romů, kteří by dokázali upozornit a poukázat na problémy, které Romy tíží, které je potřeba řešit a kteří by o tomto informovali většinovou populaci naší země. V souvislosti s tímto by mělo dojít k postupnému zapojení

zvolených představitelů Romů do politiky, zejména pak do politiky komunální, která se přímo dotýká té dané romské minority určitého regionu v rámci České republiky. Společným jmenovatelem romské problematiky je vysoká nezaměstnanost, nízká vzdělanost a vysoká míra kriminality Romů v celé České republice. Každý region má pak specifické problémy s Romy a také specifické a omezené možnosti, jak tuto problematiku řešit.

Ve městě Vsetíně nejsou Romové s odpovídajícím vzděláním ani sociálním postavením potřebným k přímému začlenění například do zastupitelstva města. Mezi místními Romy je však několik jedinců, kteří jsou těmito Romy obecně akceptováni a respektováni, což by mohlo být vodítkem právě k tomu, aby mohl fungovat na úrovni komunální politiky města Rom, který by majoritní obyvatelstvo přímo informoval o vybraných problémech, které je třeba v souvislosti s místní romskou menšinou řešit. Tito jedinci v několika případech již delší dobu spolupracují s vedením města, kupříkladu také založili občanská romská sdružení a pořádají pro místní Romy kulturní a společenské akce. Při pořádání těchto akcí mají Romové nastaveny pravidla, která akceptují a při tomto nebylo ze strany policie zaznamenáno protiprávního či útočného jednání jak ze strany majoritního obyvatelstva města, tak ze strany Romů samotných. Tito Romové by pak mohli být prostředníkem mezi komunálními politiky a představiteli města a místními Romy, kteří k těmto jedincům chovají obecný respekt a jsou pro Romy samotné neporovnatelně přijatelnější než prostředník z řad majoritního obyvatelstva města, který mezi Romy nežije, nezná jejich kulturu a hlavně nemá jejich respekt, který je při jednání s Romy nezbytný. Romové by se tak necítili vyloučení z demokratického a veřejného života a prostřednictvím těchto jedinců by mohli, alespoň částečně, ovlivňovat komunální politiku města, ve kterém žijí a poukázat tak na své problémy a tyto problémy následně řešit.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ŠETŘENÍ PROBLEMATIKY SOUŽITÍ MEZI MAJORITOU A MINORITOU VE MĚSTĚ VSETÍNĚ

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zkoumání vztahu majoritní části obyvatelstva města Vsetína a minoritní romské populace. V poslední době dochází k eskalaci a vyhrocení vztahů mezi těmito dvěma částmi populace města, což je dáno především netolerancí, nepochopením a také neznalostí mezi oběma těmito stranami navzájem. Uvedená problematika byla zvolena především z profesních důvodů a také osobního pocitu, že nemůžeme být lhostejní, nechápaví a netolerantní k jakékoliv minoritě z toho důvodu, protože členové této minority vyznávají kupříkladu jinou kulturu, hodnoty a tradice, než je běžné a akceptované mezi jakoukoli majoritou. Toto téma je vzhledem k současné demografické a politické situaci aktuálním a klíčovým ve vztahu k dnešnímu prolínání nejrůznějších národností, kultur a náboženství.

Pro správnost a autentičnost šetření je nutno vymezit výzkumný problém, zvolit pojetí výzkumného šetření, vymezit výzkumné otázky, stanovit výzkumné cíle, vybrat výzkumný soubor a uvést způsob jeho výběru. Dále je nutno vymezit techniku sběru dat a nakonec správně zvolit metodu analýzy získaných dat.

4.1 Úvod do kvantitativního dotazníkového šetření

V této části nejprve vymezíme výzkumný problém. Výzkumným problémem nejlépe uvedeme vhodně formulovanou otázkou. V případě zvoleného tématu jsou základní otázky výzkumu následující:

- Existuje ve městě Vsetíně nevraživost mezi majoritní společností a romskou minoritou?
- Zhoršují se vzájemné vztahy mezi majoritní populací města a romskou minoritou?

Cílem výzkumu je zjistit, jaký postoj zaujímá majoritní část obyvatelstva města Vsetína k romské minoritě a naopak a dále co je příčinou současného postoje jedné části obyvatelstva města k druhé.

Vzhledem k výzkumnému cíli je dále třeba vymezit výzkumné otázky:

- Jaký postoj zaujímá majoritní populace města Vsetína vůči romské minoritě?
- Co je příčinou současného postoje majoritní populace města Vsetína vůči romské minoritě?
- Jaký postoj zaujímá romská minorita vůči majoritní populaci města Vsetína?
- Co je příčinou současného postoje romské minority vůči majoritní populaci města Vsetína?

Druhem výzkumu byl zvolen kvantitativní výzkum formou dotazníku.

Výzkumným vzorkem jsou náhodně vybraní obyvatelé města Vsetína z řad majoritní společnosti a z řad romské minority.

Výzkumnou metodou kvantitativního výzkumu je tedy zvolen dotazník, kdy k tomuto dotazníkovému šetření bude vybráno 104 osob tak, aby polovinu tvořilo majoritní obyvatelstvo města Vsetína a druhou polovinu příslušníci romské minority.

4.2 Realizace dotazníkového šetření

Samotné dotazníkové šetření bylo prováděno formou čtyřstránkového papírového dotazníku ve formátu A4. Dotazník obsahoval 16 otázek, kdy 15 z toho bylo uzavřených, 1 byla otevřená. Za tímto účelem bylo použito 104 kusů dotazníků, které byly distribuovány osobně tím způsobem, že 52 kusů dotazníků bylo postupně rozdáno mezi náhodně vybrané majoritní obyvatele města Vsetína a dalších 52 kusů bylo postupně rozdáno mezi náhodně vybrané příslušníky romské minority. Osoby byly vybírány tak, aby byla obsažena co možná nejširší věková a tedy i zkušenostní škála dotazovaných. Při výběru osob nehrálo roli pohlaví ani sociální postavení osob v dané části majority či romské minority.

Osoby byly oslovovány v průběhu výkonu zaměstnání tazatele s tím, že každé byl vysvětlen účel dotazníku, popsána problematika, které se uvedený dotazník týká a každá osoba byla obeznámena s tím, že je dotazník anonymní, odpovědi nebudou nikde publikovány a výsledky dotazníku budou sloužit jen pro potřebu konkrétního výzkumu.

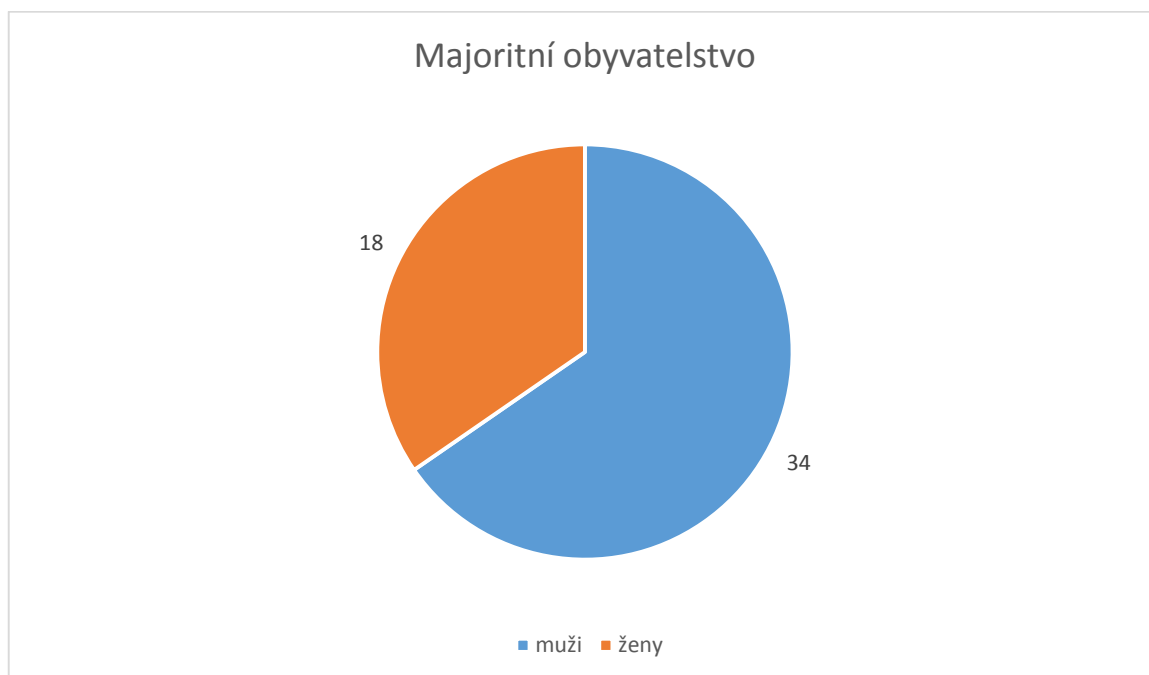
Při samotném vyplňování dotazníků nebyla zaznamenána nevraživost dotazovaných a nebyly zaznamenány ani žádné výrazné nejasnosti týkající se znění samotného dotazníku. Pokud byly osoby z řad majoritní části populace města Vsetína či romské minority jakkoli handicapovány při možnosti vyplnění dotazníku, čímž je myšleno to, že dotazované osoby neuměly číst či psát, byla každá otázka dotazníku prezentována a v případě nejasností dovysvětlena tazatelem.

4.3 Analýza shromážděných dat

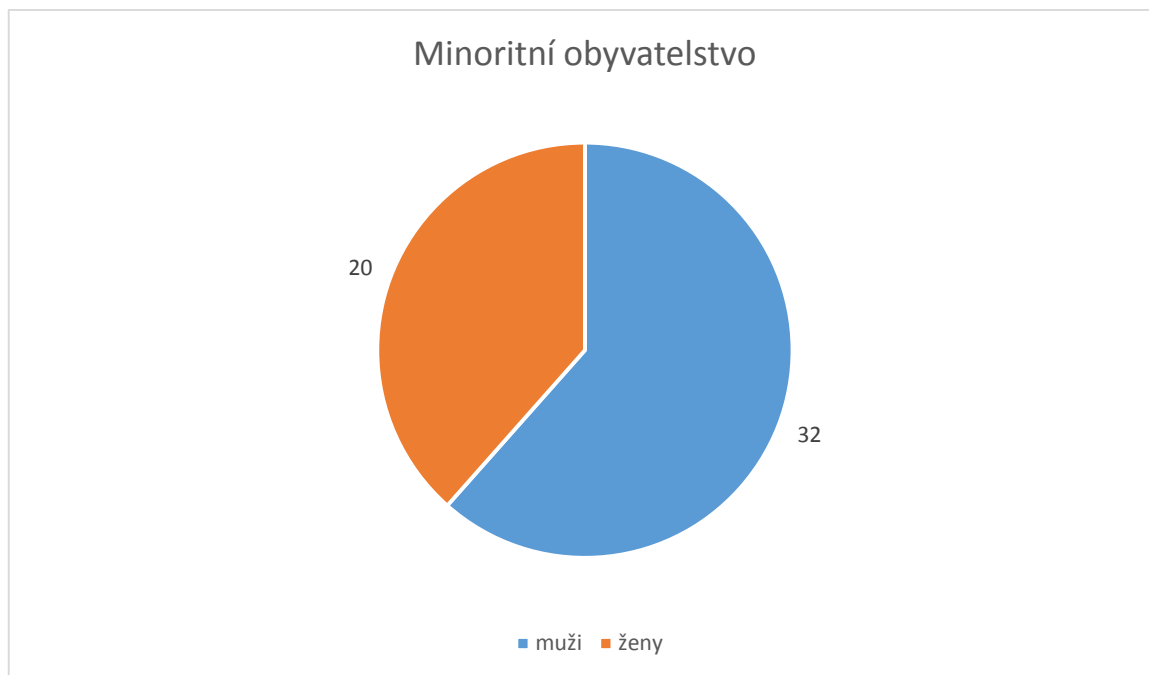
Analýza shromážděných dat bude provedena popisem shromážděných výsledků dotazníků.

Jak již bylo uvedeno dříve, samotného dotazníkového šetření se zúčastnilo 104 dotazovaných, kdy tito byli náhodně vybráni z řad majoritního a minoritního romského obyvatelstva města Vsetína tak, aby polovinu tvořili příslušníci majoritní populace a druhou polovinu tvořili Romové.

První otázka se týkala pohlaví tázaného, kdy však tato informace není pro splnění cíle výzkumu relevantní a je tedy pouze informativní. Z 52 majoritních obyvatel města Vsetína se tedy dotazníkového šetření zúčastnilo 34 mužů a 18 žen. U minoritního romského obyvatelstva města Vsetína se dotazníkového šetření zúčastnilo 32 mužů a 20 žen, kteří tvořili druhou polovinu výzkumného vzorku.

Graf 1 – Podíl mužů a žen majoritního obyvatelstva

Graf 2 – Podíl mužů a žen minoritního obyvatelstva

Vyplnění **druhé otázky** dotazníku pak byla směřodátné pro rozlišení majoritního obyvatele města Vsetína a příslušníka romské minority, a aby dotazovaní byli rozdělení přesně na polovinu.

Ze **třetí otázky**, která se týká znalostí kultury, zvyků, tradic a materiálních i nemateriálních hodnot vyplývá, že dle odpovědí dotazovaných z řad majoritního obyvatelstva města Vsetína jsou tyto převážně dostatečně obeznámeni s výše uvedeným ve vztahu k romské minoritě, kdy takto odpovědělo celkem 30 dotazovaných. Jako průměrné povědomé se označilo 19 dotazovaných a 3 pak své povědomí označili za nedostatečné. Romové pak do dotazníků z větší části uvedli, že jsou obeznámeni dostatečně nebo mají přinejmenším průměrné povědomí. Tyto dvě odpovědi byli u minoritního romského obyvatelstva téměř na stejné úrovni, kdy na první variantu označilo 25 a druhou 24 osob. Nedostatečně uvědoměli pak byli dle jejich názoru 3 dotazovaní.

Co se týče **otázky čtvrté**, je téměř zarážející ten fakt, že drtivá většina z řad majoritního i minoritního romského obyvatelstva města Vsetína se setkala v průběhu svého života s projevy rasismu ze strany opačné skupiny obyvatel tohoto města. Majoritní obyvatelé ve 37 případech označili kladnou odpověď, 9 uvedlo, že si na tuto variantu nevzpomíná a pouze 6 dotazovaných uvedlo, že se v dosavadním průběhu svého života s rasismem nesetkalo. Vsetínští Romové do dotazníků ve 43 případech zaznačili, že se s rasismem již setkali, 5 Romů

si toto nepamatovalo a pouze 4 dotazovaní označili, že se dosud nesetkalo s rasismem ze strany vsetínské majority.

Pátá otázka se pak týkala případných sousedských vztahů mezi vsetínskými Romy a většinovým obyvatelstvem, kdy zde bylo předem jasné, že ne všichni dotazovaní mají nebo v minulosti měli za sousedy osoby z řad protější skupiny obyvatelstva města. Zde majoritní obyvatelé většinově uvedli, že za sousedy Romy nemají a tudíž otázku nedokáží posoudit. Těchto bylo celkem 31. Dalších 19 uvedlo, že s Romy, jakožto sousedy mají negativní zkušenosti a pouze 2 uvedli zkušenosti pozitivní. Z odpovědí Romů vyplývá, že tito mají průměrné zkušenosti se sousedy z řas majoritního obyvatelstva města Vsetína. 16 dotazovaných uvedlo, že má pozitivní zkušenosti, 17 se k uvedené otázce nedokázalo pro výše uvedené důvody vyjádřit a 19 Romů do dotazníků označilo, že má zkušenosti negativní.

Šestá otázka týkající se začleňování romských dětí do škol ve městě Vsetíně opět poukázala na velmi rozlišný názor ze strany majoritního obyvatelstva města a romské minority. Většinové obyvatelstvo ve 30 případech uvedlo, že se začleňováním malých Romů mezi své děti nesouhlasí, 5 dotazovaných uvedlo, že je jim to jedno a s uvedeným začleňováním souhlasilo 17 dotazovaných. Naopak samotní vsetínští Romové ve 34 případech uvedli, že s tímto krokem souhlasí, 17 označilo odpověď, že jim na tomto nezáleží a nesouhlas vyjádřil pouze 1 dotazovaný. Výsledky jasně ukázaly, že by Romové rádi měli stejné příležitosti pro vzdělání svých dětí jako majoritní vsetínská společnost, která však s tímto krokem nesouhlasí.

Na základě odpovědí na **otázku číslo sedm**, která zkoumala názor dotazovaných, zda je opačná skupina obyvatel města Vsetína zvýhodňována státními i samosprávnými institucemi, vyplývá, že většina dotazovaných z řad většinového i menšinového romského obyvatelstva Vsetína uvedla, že s tímto tvrzením souhlasí. Jednoznačně je tedy poukázáno, že obě dvě strany se cítí v této oblasti diskriminovány a měl by být nějakým způsobem změněn systém a přístup těchto institucí. Z řad většinového obyvatelstva takto odpovědělo celkem 45 osob, 2 dotazovaní uvedli, že toto nedokáží posoudit a pouze 5 obyvatel s tímto tvrzením nesouhlasilo. Romové ve 33 případech označili odpověď, že souhlasí, v 7 případech se nedokázali vyjádřit a 12 uvedlo, že s tímto tvrzením nesouhlasí.

V **otázce číslo osm**, která se týkala nerovného přístupu při zaměstnávání osob z řad vsetínské majority či romské minority, pak dotazovaní odpovídali, zda se s touto skutečností setkali či nikoli. Zjevný a zamyšlení hodný je v tomto případě fakt, že vsetínští Romové většinou tuto

skutečnost potvrdili, kdy pozitivně takto odpovědělo 31 osob. 13 dotazovaných Romů označilo, že si tohoto nejsou vědomi a pouze 8 uvedlo, že se s tímto faktem nesešlo. Naopak majoritní obyvatelé města nejčastěji uvedli, že se s touto skutečností nikdy nesešli, konkrétně ve 23 případech, dalších 21 osob uvedlo, že si tohoto není vědomo a pouze 8 dotazovaných uvedlo, že při hledání zaměstnání byl upřednostněn Rom. Také v tomto případě je tedy patrné, že zaměstnavatelé při výběru pracovníků upřednostňují osoby z řad majoritního obyvatelstva města Vsetína, zatímco romské uchazeče o zaměstnání odmítají.

Devátá otázka dotazníku poměrně jednoznačně ukazuje na rozdílný názor romské menšiny a většinového obyvatelstva města Vsetína na přestěhování značné části romské minority do sociálně vyloučené lokality ve Vsetíně, místní části Poschle. Zatímco téměř všichni dotazovaní z řad vsetínské majority odpověděli, že s tímto krokem souhlasí a toto vedlo ke zvýšení bezpečnosti a tím ke snížení kriminality v centru města, Romové téměř ve všech případech označily odpověď, ve které s uvedeným krokem jednoznačně nesouhlasí, tento považují za jasnou diskriminaci a populistické rozhodnutí vedení města. Pokud se podíváme na konkrétní čísla, tak z majoritní části se souhlasně vyjádřilo 47 osob a dalších 5 pak uvedlo, že je jim to jedno, z romské minority se 43 dotazovaných vyjádřilo negativně, 7 označilo, že je jim to jedno a pouze 2 Romové označili odpověď, že s tímto krokem souhlasí. Z tohoto tedy jednoznačně vyplývá, že samotní majoritní obyvatelé Vsetína Romy v centru města nechtějí a naopak Romům se tento nedobrovolný odsun na periferii města pochopitelně nelíbí.

Desátá otázka a jedenáctá otázka jsou zaměřeny na přímé zkušenosti dotazovaných se svým verbálním či fyzickým napadením v průběhu dosavadního života ze strany opačné skupiny obyvatelstva města Vsetína. Z odpovědí je patrné, že mezi oběma skupinami osob dochází zejména k verbálnímu napadení. K jakémukoli fyzickému napadení většiny dotazovaných pak nedošlo, avšak i takovéto případy byly v dotazníku zaznamenány. Konkrétní čísla u otázky číslo deset, jenž se dotazovala na verbální napadení dotazovaného příslušníkem opačné skupiny obyvatelstva, ukazují, že z majoritní části populace bylo verbálně napadeno 26 osob, 13 si na toto nepamatovalo a dalších 13 uvedlo, že ke slovnímu útoku na jejich osobu nedošlo. Romové pak na tuto otázku v 39 případech odpověděli kladně, 3 si na toto nepamatovali a 10 tuto variantu odmítlo. Statistika odpovědí na jedenáctou otázku týkající se fyzického napadení dotazovaného ze strany opačné skupiny populace města v případě majority vykazala pouze 6 kladných odpovědí, 5 osob se na toto nepamatovalo a 41 osob odpovědělo záporně. Příslušníci romské minority pak kladně na tuto otázku odpověděli

v 17 případech, 5 o tomto nevědělo a 30 dotazovaných označilo, že k jejich fyzickému napadení nedošlo.

Poměrně znepokojující jsou poté odpovědi na **otázku číslo dvanáct**, která se dotazovaných táže, zda se stali přímými svědky slovního nebo fyzického napadání mezi příslušníky většinové a romské menšinové populace města Vsetína. Kladně na tuto otázku odpovědělo 40 dotazovaných z řad majority, 10 si na toto nevzpomnělo a pouze 2 uvedli, že se svědky tohoto jednání nestali. Odpovědi vsetínských Romů byli v tomto případě také jednoznačné, kdy 42 se k této otázce vyjádřilo kladně, 9 si tuto situaci nepamatovalo a pouze 1 označil zápornou možnost. Z těchto výsledků jasně vyplývá, že k verbálním i fyzickým střetům mezi majoritou a Romy ve městě Vsetíně dochází nadměru často a tato situace se nejspíše nijak nelepší.

Otázka číslo třináct požadovala názor dotazovaných na osob na případné konání společných kulturních a společenských akcí většinového a romského menšinového obyvatelstva ve městě Vsetíně. Majoritní obyvatelé ve 14 případech vyjádřili kladný názor a uvedlo tak, že pořádání výše uvedených akcí může vést k lepšímu vzájemnému poznání a zlepšení tak vzájemných vztahů. 15 tázaných se nedokázalo na tuto otázku jednoznačně vyjádřit a většina majoritní populace pak uvedla, že by tento krok nevedl ke zlepšení stávající situace, tyto akce by byly nejspíše příležitostí pro vyvolání vzájemných konfliktů. Takto odpovědělo 23 dotazovaných. I když výsledek v tomto případě není jednoznačný, ukazuje na celkový skeptický přístup majoritních obyvatel města k Romům. Samotní Romové pak ve většině, konkrétně ve 30 případech, označili svůj názor k pořádání takovýchto akcí jako kladný, 9 nedokázalo jednoznačně odpovědět a pouze 13 vyjádřilo názor záporný. Z tohoto pohledu je zase patrné, že Romové by v tomto kroku spatřovali možnou cestu k integraci s většinovým obyvatelstvem.

Podstatná v provedeném výzkumu byla **otázka číslo čtrnáct**. Tato se osob dotazovala na jejich vnímání vzájemných vztahů mezi majoritním a minoritním romským obyvatelstvem města Vsetína. Zde bylo u majoritního obyvatelstva téměř vyrovnáno mínění, že vzájemné vztahy jsou stejné a nedochází k jejich zhoršování a vzniku případné nevraživosti a mínění, že se vzájemné vztahy zhoršují a zvětšuje se tak i vzájemná nevraživost mezi těmito skupinami obyvatelstva. Přesto nakonec na zhoršující se variantu vztahů odpovědělo více osob a to konkrétně 26. 23 osob se vyjádřilo ke stagnujícímu stavu a pouze 3 dotazovaní uvedli, že vzájemné vztahy jsou na dobré úrovni a nevraživost mezi oběma skupinami neexistuje. I když zvolené odpovědi majority jasně neoznačují stávající situaci jako kritickou, je zřejmé,

že vzájemné vztahy z jejich pohledu na dobré úrovni zcela jistě nejsou. Romové mají v tomto pohledu většinový názor, který se přiklání k odpovědi, že jsou vztahy stále stejné a nijak významně se nezhoršují. Takto odpovědělo 34 osob. 15 dotazovaných označilo vztahy za zhoršující se a pouze 3 osoby označily vývoj současné situace jako pozitivní.

Patnáctá otázka se dotazovala na subjektivní názor vycházející z předešlých zkušeností osoby vyplňující dotazník a požadovala odpověď na osobní postoj k příslušníkům většinového či romského menšinového obyvatelstva města Vsetína v závislosti na tom, kdo zrovna dotazník vyplňuje. Odpovědi dotazovaných byly téměř shodné, jako u otázky předcházející. Příslušníci majority ve většině případech, konkrétně ve 28, označili svůj osobní postoj za negativní. 23 osob označilo svůj postoj za neutrální a pouze 1 osoba označila svůj postoj jako kladný, což zřetelně odpovídá na současný pohled většinového obyvatelstva města směrem k romské menšině. Oproti tomu Romové většinově označili svůj postoj směrem k majority jako neutrální, kdy takto učinilo 31 osob. Jako negativní jej oproti majority označilo pouze 14 osob a naopak ke kladnému postoji se přihlásilo 7 dotazovaných.

Otázka číslo šestnáct byla jako jediná otevřená a poskytovala dotazovanému možnost navrhnout nejlepší možná východiska ke zlepšení současné situace týkající se dané problematiky soužití mezi většinovým a romským menšinovým obyvatelstvem města Vsetína. Většina dotazovaných z obou skupin obyvatelstva se k této otázce nevyjádřilo, což zdůvodňovalo svým časovým vytížením, odmítnutím vyjádření nebo ji nevyplnily bez udání důvodu. K uvedené otázce se vyjádřilo celkem pouze 40 osob, kdy 29 bylo z řad majority a 11 z řad romské minority. Většinové obyvatelstvo se povětšinou vyjadřovalo k nespokojenosti s nastavením systému a požadovalo stejné podmínky pro všechny; navrhovalo trvale nepřizpůsobivým Romům brát sociální dávky; pokud budou mít Romové děti a nebudou trvale pracovat, budou moci dostávat příspěvky pouze na dvě děti. Objevily se i velmi radikální odpovědi, které by Romy zcela vyloučily a izolovaly od většinového obyvatelstva nebo požadovaly další obdobné domy v lokalitě Poschla pro zbytek vsetínských Romů, kteří ještě žijí v centru města. Ojediněle se pak objevil názor na postupnou integraci Romů mezi majoritní obyvatelstvo. Odpovědi vsetínských Romů byly naopak zaměřeny na postupnou integraci s většinovým obyvatelstvem, začlenění romských dětí do základních škol ve městě Vsetíně, poskytnutí lepších pracovních příležitostí či právě na pořádání společných kulturních akcí.

otázka	Majorita			Minorita		
	A	B	C	A	B	C
3.	30	19	3	25	24	3
4.	37	9	6	43	5	4
5.	2	31	19	16	17	19
6.	17	5	30	34	17	1
7.	45	2	5	33	7	12
8.	8	21	23	31	13	8
9.	47	5	0	2	7	43
10.	26	13	13	39	3	10
11.	6	5	41	17	5	30
12.	40	10	2	42	9	1
13.	14	15	23	30	9	13
14.	3	23	26	3	34	15
15.	1	23	28	7	31	14
16.	29			11		

Tabulka 1 – Přehled odpovědí na otázky

Závěr výzkumu a shrnutí

Závěr výzkumu je tedy poměrně zřejmý. Majoritní obyvatelstvo města Vsetína zaujímá k romské minoritě povětšinou negativní postoj a názory týkající se možné integrace a zlepšení společných vztahů jsou velmi skeptické. Většinovému obyvatelstvu zejména vadí nerovné nastavení podmínek celého systému a pociťují ze strany státu a jeho institucí tzv. rasismus naruby. Vsetínští Romové vůči většinovému obyvatelstvu města nezastávají tak negativní a radikální postoj a rádi by se naopak mezi většinové obyvatelstvo integrovali a získali lepší pracovní a životní podmínky. Ze strany většinového obyvatelstva však stále cítí odměřený a často velmi negativní přístup.

DISKUSE

V literatuře použité při tvorbě bakalářské práce se její autoři vzájemně shodují, že je třeba zabránit sociálnímu vyloučení Romů v české společnosti. Ve svých publikacích uvádějí návrhy a poukazují na příklady, jakými obecně lze tomuto sociálnímu vyloučení v naší zemi předejít a které by bylo možno aplikovat v praxi. Zejména se jedná o postupnou integraci mezi většinové obyvatelstvo našich měst, nutnost zvyšování vzdělanosti a s tímto související kvalifikace Romů tak, aby si byli schopni hledat odpovídající profese a co nejvíce eliminovat vysokou nezaměstnanost.

Autor bakalářské práce se s navrhovanými kroky ztotožňuje a taktéž navrhuje tři možné varianty, které by mohly vést k řešení současného stavu mezi majoritou a romskou minoritou, konkrétně ve městě Vsetíně. Prvním krokem je budování motivace ke zvyšování si vzdělávání za účelem získání odpovídajícího zaměstnání, jenž by zvedlo společenskou prestiž Romů v chápání majoritní společnosti. Dalším krokem je integrace Romů mezi většinové obyvatelstvo postupným a rovnoměrným rozmístováním Romů do různých částí města Vsetína. Posledním navrhovaným řešením je pak zapojení Romů do komunální politiky města Vsetína prostřednictvím romských zástupců, kteří budou zvoleni samotnými vsetínskými Romy na základě obecné autority k těmto zvoleným zástupcům. Tito by pak mohli prezentovat aktuální problémy Romů ve městě Vsetíně majoritní části populace a podílet se na jejich řešení.

Všechny uvedené návrhy mají jednoznačný zájem na zabránění sociálního vyloučení Romů v České republice a zamezení tak šíření vzájemné averze, násilí, odmítání či rasismu ze strany obou uvedených částí obyvatelstva.

ZÁVĚR

V první části bakalářské práce jsou rozebrána fakta týkající se soužití majoritního obyvatelstva města Vsetína a zdejší romské minority. V této souvislosti je pozornost věnována historii Romů na našem území, historii Romů ve městě Vsetíně, současná situace, která mezi oběma složkami obyvatelstva ve městě Vsetíně panuje, a jsou zde dále navržena případná východiska pro řešení stávající situace. V neposlední řadě je v této části věnována pozornost tématu multikulturality a základním pojmům, které s touto problematikou souvisejí.

Druhá část bakalářské práce, která je věnována kvantitativnímu výzkumu formou dotazníkového šetření mezi náhodně vybranými obyvateli města z řad majority i minority, poukazuje na většinově negativní přístup majoritního obyvatelstva města Vsetína k příslušníkům romské menšiny a skeptický přístup k otázkám společné integrace či zlepšení vzájemných vztahů. Jak z výzkumu vyplývá, je tento přístup majoritního obyvatelstva do jisté míry dán současným nastavením systému, kdy dle jejich názoru nepanují jednotné podmínky pro všechny a Romové jsou zvýhodňováni státními i samosprávnými institucemi. Do jisté míry je toto dáno také neznalostí romské kultury, tradic a hodnot či celkovým odmítavým postojem a uzavřením se k příslušníkům všech menšin, což je společné pro většinu majoritního obyvatelstva České republiky. Naopak z výsledků výzkumu mezi minoritními romskými obyvateli města vyplývá, že tito i přes odmítavý, odměřený a velmi často negativní přístup vsetínské majority k jejím příslušníkům nezastávají stejně negativní a odmítavé postoje, ale rádi by se mezi většinové obyvatelstvo města integrovali, stali se rovnocennými spoluobyteli, účastnili se společného kulturního života a rádi by získali lepší pracovní a životní podmínky.

Znepokojivý, avšak ne až tak neočekávatelný, se v průběhu shromažďování výsledků provedeného výzkumu ukázal fakt, jak mnohdy až radikální postoj zaujímá majoritní obyvatelstvo města Vsetína vůči zdejší romské minoritě. V době, kdy dochází, jak již bylo uvedeno v úvodu této bakalářské práce, k celosvětovému prolínání nejrůznějších rozdílných kultur je tento fakt o to více znepokojující, poněvadž pokud majoritní obyvatelstvo České republiky nenajde společnou cestu pro soužití s menšinou Romů, kteří zde mají historické kořeny, nebude schopno najít společnou řeč ani s příslušníky dalších rozdílných menšin a jejich kultur, což by bylo krokem zpět, jenž by vedl pouze k dalšímu nárůstu napětí, konfliktů a nesnášenlivosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAKALÁŘ, Petr. *Psychologie Romů*. Praha: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-180-8.
- BALVÍN, Jaroslav. *Filozofie výchovy a metody výuky romského žáka*. Praha: Radix, 2008. ISBN 978-80-86031-83-5.
- BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012. ISBN 978-80-86798-07-3.
- CROWDER, George. *Theories of multiculturalism: an introduction*. Cambridge, Malden: Polity, 2013. ISBN 978-0-7456-3626-9.
- DOLEŽEL, Jiří. *Romové ze Vsetína*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-87041-68-0.
- GRYGAR, Jakub a Tereza STÖCKELOVÁ, 2007. *Příčiny a souvislosti stěhování vsetínských Romů z pavlačového domu č. p. 1336 v říjnu 2006. Zpráva z šetření* [online]. © 2007 [cit. 2014-11-29]. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, Sociální antropologie. Dostupné z: http://www.chave.cz/files/vsetin_final_070228_FINALE.pdf
- HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. ISBN 80-7318-424-9.
- Hladík, Jakub, 2006 cit. podle NIESSEN, Jan, 2000. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin / Rada Evropy*. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 80-239-2361-7.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody Pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- Kolektiv autorů. *Akademický slovník cizích slov: A-Ž*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9.
- JIRÁSKOVÁ, Věra. *Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy*. Praha: Epocha: Občanské sdružení SPHV, 2006. ISBN 80-87027-31-0.
- MAPPES-NIEDIEK, Norbert. *Chudáci Romové, zlí Cikáni: co je pravdy na našich předsudcích*. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-869-7.

NAVRÁTIL, Pavel a kolektiv. *Romové v české společnosti: Jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.

NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0497-4.

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.

RACE, Richard. *Multiculturalism and education*. London: Continuum, c2011. ISBN 978-1-84706-018-1.

ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme – jde o to jak: dějiny, současná situace, kořeny problémů, naděje společné budoucnosti*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-410-9.

SAMKOVÁ-VESELÁ, Klára. *Romská otázka: psychologické důvody sociálního vyloučení Romů*. Praha: Blinkr, 2011. ISBN 978-80-87579-03-9.

STEWART, Michael. *The time of the gypsies*. Boulder: Westview Press, 1997. ISBN 0-8133-3199-4.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.

ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1909-5.

TOLLAROVÁ, Blanka, Marie HRADEČNÁ a Andrea ŠPIRKOVÁ a kol., 2013. *Jsme lidé jedné země: Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0376-6.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro záležitosti romské menšiny*. www.vlada.cz [online]. © 2009 – 2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČCE Českobratrská církev evangelická

č.p. Číslo popisné

ČR Česká republika

MěÚ Městský úřad

MŠ Mateřská škola

Tzv. Tak zvaný

UK Univerzita Karlova

ZŠ Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Pavlačový dům na ulici Smetanova č.p. 1336 ve Vsetíně.....	24
Obrázek 2 – Kontejnerové domy na ulici Poschla č.p. 2082 a 2083 ve Vsetíně	26
Graf 1 – Podíl mužů a žen majoritního obyvatelstva.....	38
Graf 2 – Podíl mužů a žen minoritního obyvatelstva	39

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Přehled odpovědí na otázky.....	44
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I – Rešerše použité literatury – strana 53

Příloha P II – Slovník pojmů použitých v bakalářské práci – strana 61

Příloha P III – Dotazník – strana 63

PŘÍLOHA P I: REŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

BAKALÁŘ, Petr. *Psychologie Romů*. Praha: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-180-8.

Autor se v knize zabývá psychologií a sociologií romské komunity. Rozebírá, do jaké míry jsou psychické a sociální dovednosti dědičné a upozorňuje, že v každodenní praxi se projevují odlišné vzorce chování a jednání, které je třeba chápat jako přímé důsledky specifických rysů a dekodovat je na základě znalostí horizontů romské psychiky, poněvadž romská psychika se v některých aspektech odlišuje od psychiky "neromů". Publikace se snaží zachytit celou problematiku v širším teoretickém kontextu a poskytuje prostor pro možné doplnění a upřesnění. Jedná se o systematický pokus porozumět romské problematice z hlediska moderní psychologie.

BALVÍN, Jaroslav. *Filozofie výchovy a metody výuky romského žáka*. Praha: Radix, 2008. ISBN 978-80-86031-83-5.

V uvedené publikaci klade autor důraz na filozofii výchovy a na její spojení s metodikou vyučování. Autor vychází především z filozofie výchovy významného filozofa Jana Patočky. Poukazuje na to, že hlavním smyslem učitelské práce je pomáhat žákům v nalezení smyslu života. Konkrétně je tedy publikace orientována především na romského žáka, jehož filozofie výchovy a metodika vyučování je specifická a zamýšleným cílem této publikace je napomáhat k optimalizaci interetnických vztahů ve společnosti.

BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012. ISBN 978-80-86798-07-3.

Autor se ve své publikaci zabývá rozborem a rozlišením pojmů týkajících se multikulturního tématu. Porovnává vztah disciplín pedagogiky, andragogiky a multikulturality. Publikace je doplněna autorovými fotografiemi, které zobrazují kulturní souvislosti života Romů. Ve výzkumné části autor analyzuje texty studentů, jenž vycházejí z her italského specialisty Duccia Demetria. Dále jsou zde rozebírány názory těchto studentů a jejich emocionální přístup k sociální etice a její praktické realizaci v pomáhajících profesích.

CROWDER, George. *Theories of multiculturalism: an introduction*. Cambridge, Malden: Polity, 2013. ISBN 978-0-7456-3626-9.

Multikulturalismus je jedním z nejvíce diskutovaných a kontroverzních témat v současné politice. V této publikaci autor zkoumá některé z předních reakcí na multikulturalismus, podporující i kritické myšlenky, jež byly shledány v práci nedávných politických teoretiků. Kniha poskytuje jasný a přístupný úvod do rozmanitého spektra myslitelů, kteří se zabývají multikulturalismem. Kromě diskuse se vztahuje na celou řadu dalších pohledů na multikulturalismus - liberálních, feministických, demokratických, nacionalistických, kosmopolitních, včetně islámské a konfuciální politické kultury. Nabízí vyvážené hodnocení těchto teorií, avšak autorem jsou zároveň předkládány argumenty vyzývající pro výrazný liberálně-pluralitní přístup k multikulturalismu, který kombinuje liberální rámec, který zdůrazňuje význam osobní autonomie s hodnotou plurality myslitelů, jako je Isaiah Berlin. Publikace je vhodným učebním materiálem pro studenty v politologie, sociologie a politické a sociální teorie.

DOLEŽEL, Jiří. *Romové ze Vsetína*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-87041-68-0.

Převážně fotografická publikace, ve které autor zachycuje život tří romských rodin, jenž byly po demolici pavlačového domu na adrese Smetanova č.p. 1336 ve Vsetíně přestěhovány na Jesenícko, Prostějovsko a Uherskohradištsko. Publikace vydána pod záštitou Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách při Úřadu vlády ČR.

GRYGAR, Jakub a Tereza STÖCKELOVÁ, 2007. *Příčiny a souvislosti stěhování vsetínských Romů z pavlačového domu č. p. 1336 v říjnu 2006. Zpráva z šetření* [online]. © 2007 [cit. 2014-11-29]. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, Sociální antropologie. Dostupné z: http://www.chave.cz/files/vsetin_final_070228_FINALE.pdf

Zpráva vypracovaná Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně z přelomu roku 2006 a začátku roku 2007, ve které je rozebírána situace řešení romské problematiky ve městě Vsetín, konkrétně pak stěhování Romů z pavlačového domu v centru města do sociálně vyloučené lokality v místní části Poschla. Zpráva uvádí, mapuje postupný vývoj a

historii celého problému a nastiňuje situaci ze strany občanů města Vsetína, romského obyvatelstva i místní samosprávy.

HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. ISBN 80-7318-424-9.

Publikace, v níž se autor zabývá základními tezemi multikulturalismu, objasněním pojmu multikulturní výchova a vztahu multikulturní výchovy k ostatním vědám. Rozebírá koncepci multikulturní výchovy a multikulturní témata společnosti. Autor se dále zabývá národnostními menšinami u nás a jejich integrací, věnuje se otázkám migrace a azylové politiky a popisuje aktuální témata soužití v multikulturní společnosti.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody Pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Publikace se věnuje základům pedagogického výzkumu, konkrétně výzkumu kvantitativnímu. Popisuje podstatu klasického pedagogického výzkumu a analyzuje jeho základní fáze. Dále se zaměřuje na informační zdroje pedagogického výzkumu a poukazuje na výhody i nevýhody kvantitativního přístupu, věnuje se také otázkám měření v pedagogickém výzkumu. Krom běžně používaných metod se autor zaměřuje také na metody v pedagogickém výzkumu méně časté jako je sémantický diferenciál, Q-metodologie, faktorová analýza, shluková analýza.

Kolektiv autorů. *Akademický slovník cizích slov: A-Ž*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9.

Akademický slovník cizích slov zpracovává kolem sta tisíc významů dnes užívaných slov, citátových spojení a běžných zkratk a značek cizího původu. Jednotlivá hesla uživatele poučují o přejatých slovech ve spisovné češtině komplexně, to je po stránce významové, pravopisné, výslovnostní i stylistické. Zvláštní pozornost je věnována rovněž původu slov. Zachycuje dynamiku ve vývoji a při obohacování české slovní zásoby, posuny v stylistickém hodnocení přejatých slov a jejich významové změny. Publikace je výsledkem práce kolektivu lexikografů Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky a opírá se o mnohamilionový archiv lexikálních dokladů.

JIRÁSKOVÁ, Věra. *Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy*. Praha: Epocha: Občanské sdružení SPHV, 2006. ISBN 80-87027-31-0.

Autorka se v publikaci snaží inspirovat učitele a poskytnout jim obsahovou i metodicko-didaktickou pomoc v oblasti multikulturní výchovy. Snaží se poukázat na klíčové kompetence multikulturní výchovy a jejich efektivní naplnění, pomoci učitelům začlenit multikulturalismus do výchovně-vzdělávacího procesu, zvolit správné metodicko-didaktické strategie, o interaktivní pojetí multikulturní výchovy v mezipředmětových vztazích.

MAPPEŠ-NIEDIEK, Norbert. *Chudáci Romové, zlí Cikáni: co je pravdy na našich předsudcích*. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-869-7.

Autor v se této publikaci zabývá provokativními otázkami souvisejícími s vnímáním Romů, na které se snaží zároveň odpovědět, kdy východiskem knihy se staly četné předsudky, jakými je údajná lenost, sklony ke kriminalitě či iracionální zacházení s penězi, které vůči Romům panují v celé Evropě. Publikace poskytuje podrobnou analýzu životních poměrů východoevropských Romů, založenou na autorových bohatých znalostech a přináší poučný pohled na romskou problematiku, který představuje zásadní změnu v dosavadních úvahách týkajících se uvedeného tématu.

NAVRÁTIL, Pavel a kolektiv. *Romové v české společnosti: Jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.

Publikace se zabývá výzkumem života Romů u nás a o jejich vzájemných vztazích s majoritou, který u nás proběhl v roce 2001 v podmínkách deseti měst od bezproblémových až po ty, které jsou známé konflikty mezi majoritou a romskou minoritou. Na základě tohoto výzkumu je vyobrazena aktuální situace Romů u nás a vzájemné vztahů mezi majoritní částí obyvatelstva a příslušníky romské menšiny. Autoři se snaží poukázat na specifické problémy, které zažívají příslušníci menšin zvláště z hlediska sociálního vyloučení a na možnost navázání integrační politiky na podmínky konkrétní lokality. V knize je poukázáno na příklady z praxe v boji proti sociálnímu vyloučení Romů, které byly realizovány u nás i v zahraničí.

NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0497-4.

Kniha *Romové v České republice včera a dnes* vyšla v rámci Projektu romského vzdělávání. Studie podává přehled o dějinách Romů, o jejich příchodu a rozšíření i o sociální situaci tohoto etnika v českých zemích. Autor v publikaci rozebírá stav a úkoly romistiky, historii Romů od doby jejich příchodu na naše území až po současnost a dále rozebírá současný pohled na Romy a poukazuje na jejich současné největší problémy, jakými je vysoká nezaměstnanost a nízká úroveň vzdělanosti.

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.

Publikace se věnuje tématu multikulturní výchovy. Autor vysvětluje teorii a praxi multikulturní výchovy na příkladech a výzkumech z českého prostředí i ze zahraničí. Autor poukazuje na fakt, že problémy soužití a spolupráce lidí z různých etnických, rasových a kulturních společenství jsou velmi aktuální a je nutno je řešit. Z uvedeného důvodu byla multikulturní výchova zařazena do školního vzdělávání.

RACE, Richard. *Multiculturalism and education*. London: Continuum, c2011. ISBN 978-1-84706-018-1.

Publikace obsahuje teoretické pohledy a rámce a zaměřuje se na literaturu týkající se multikulturalismu pro dnešní studenty. Publikace obsahuje kapitoly věnující se pojmu multikulturního občanství a nových integračních politik, včetně všech nejnovějších výzkumů o občanství, přistěhovalectví a integraci, působících v rámci současné sociální a vzdělávací politiky. Včetně rozsáhlými příkladů výzkumu, studijních otázek, aktualizovaných odkazů a webových zdrojů. Kniha se uvádí jako zásadní literatura pro všechny, kteří v současnosti studují multikulturalismus na bakalářské a magisterské úrovni.

ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme – jde o to jak: dějiny, současná situace, kořeny problémů, naděje společné budoucnosti*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-410-9.

Autor se v této publikaci zamýšlí nad identitou romského národa, zabývá se problémy romských dětí a aktuálně reaguje na romský exodus v roce 1997. Publikace se zabývá problematikou romské menšiny z historického, sociologického a politologického hlediska. V úvodu se práce věnuje historii Romů a jejich usazování na našem území a dále pak formám diskriminace a problémů vzniklým na základě společného soužití. Pozornost je věnována vzdělávání romských dětí a i starších obyvatel. V závěru jsou předloženy možná řešení stávající situace.

SAMKOVÁ-VESELÁ, Klára. *Romská otázka: psychologické důvody sociálního vyloučení Romů*. Praha: Blinkr, 2011. ISBN 978-80-87579-03-9.

Autorka se v publikaci zabývá psychologickými příčinami sociálního vyloučení Romů, zvláště v České republice. Ve svém výkladu autorka využívá širších poznatků práva, filosofie i psychologie i osobní znalosti romské komunity a zároveň usiluje o zachování racionálního odstupu. Autorka v publikaci kritizuje populistický přístup k řešení romské problematiky a ve svém výkladu dochází k závěrům, že řešení problematiky sociálního vyloučení Romů pouze nástroji sociální práce je odsouzeno k nezdaru. Autorka v této publikaci tedy poukazuje na fakt, že způsoby dosavadního řešení romské otázky vládou České republiky jsou špatné a je nutno nalézt nová východiska. Publikace poskytuje nové modely a strategie řešení současné romské otázky.

STEWART, Michael. *The time of the gypsies*. Boulder: Westview Press, 1997. ISBN 0-8133-3199-4.

Knihy popisuje příběh skupiny Cikánů, která odmítla zavrhnout svůj způsob života a asimilovat se do majoritní populace navzdory oficiální komunistické politice. Je to příběh o zdrojích kulturní diverzity v moderní industriální společnosti a o strachu a nenávisti, které se mohou ze sociální a kulturní odlišnosti zrodit. Jádrem knihy, založené na osmnáctiměsíčním pozorování každodenního života v cikánské osadě, tvoří popis kultivace, oslavování a znovuoobjevování kulturní odlišnosti mezi lidmi, které ti nad nimi považovali za příliš hloupé a necivilizované na to, aby vůbec nějakou kulturu měli.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

Kolektiv autorů v uvedené publikaci stručně představuje příčiny a zákonitosti pohybu obyvatelstva a různé modely soužití odlišných etnik i zásady multikulturní komunikace. Publikace se skládá ze tří částí, které se věnují migraci a multikulturalitě, imigračním skupinám v ČR a soužití Romů a majoritního obyvatelstva ČR, kdy poslední kapitola je výstupem z terénní práce v prostředí romských žadatelů o azyl ve Velké Británii. U každého etnika je uvedena stručná historie, důležité hodnoty a zvyky, kterými se liší od české populace.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.

V uvedené publikaci je představen jeden z prvních konkrétních programů výchovy dětí a mládeže k toleranci a proti rasismu, kteří připravili naši přední psychologové, sociologové, pedagogové, antropologové a další odborníci z oblasti sociálních věd. Publikace informuje o národnostních menšinách a zvycích etnik a dále jsou zde kupříkladu vytvářeny modelové situace neporozumění a xenofobie pomocí interaktivních her.

ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1909-5.

Publikace se v úvodu věnuje historii Romů od 2. světové války do roku 1989 a dále se zabývá romským jazykem a komunikací. Kniha vychází ze základních historických faktů o Romech a zachycuje jejich snahy o asimilaci a integraci. Především je pak orientována na oblast vzdělávání romských dětí. Uvádí, že jedním z nejdůležitějších předpokladů při integraci Romů je vyučování multikulturní výchovy erudovanými pedagogy. Kniha ukazuje, že není možné potlačit zvyky, tradice a kulturu Romů, avšak že je naopak třeba respektovat Romy jako národnostní menšinu se všemi právy.

TOLLAROVÁ, Blanka, Marie HRADEČNÁ a Andrea ŠPIRKOVÁ a kol., 2013. *Jsme lidé jedné země: Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0376-6.

Publikace představuje Program prevence xenofobie a rasismu, jehož hlavním záměrem je upevňovat a posilovat pozitivní postoje žáků k multikulturní společnosti, uvědomění si před-
sudků a vyjádření obav plynoucích z migrace nebo z odlišností ve společnosti. Kniha dále poskytuje soubor her a aktivit pro žáky a také řadu informací o tématech, jako jsou lidská práva, migrace, uprchlictví, integrace, kultura, tradice a situace vybraných zemí. Publikace poskytuje informace pro učitelé, které jim pomohou najít vlastní koncepci výukového stylu a začleňovat prevenci xenofobie a rasismu a otázky multikulturního soužití do školního vzdělávacího programu.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro záležitosti romské menšiny*. www.vlada.cz [online]. © 2009 – 2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>

Oficiální internetové stránky Úřadu vlády České republiky, kde je jako pracovní a poradní orgán uvedena a popsána činnost a koncepce Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, která má za úkol systémově napomáhat integraci Romů do společnosti a dohled na plnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.

PŘÍLOHA P II: SLOVNÍK POJMŮ POUŽITÝCH V BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Asimilace

Asimilace je ze sociologického hlediska procesem postupného splývání kulturních, sociálních, etnických skupin, v němž jedna ze skupin ztrácí své specifické rysy a přejímá rysy skupiny druhé. Neboli proces, kdy minoritní skupina postupně přejímá postoje a zvyky majoritní společnosti.

Diskriminace

Pojmem diskriminace ze sociologického hlediska je myšleno rozlišování poškozující někoho, neuznávání jeho rovnosti s jinými, popírání a omezování práv určitých kategorií obyvatelstva nebo určitým státům či mezinárodním organizacím. Sociální diskriminace často vychází z předsudků a může být projevem rasismu.

Etnikum

Etnikem je myšlena skupina jedinců, kteří se liší od jiných svou etnicitou, tzn. souhrnem faktorů, kulturních, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebepojetím a vědomím společného původu.

Integrace

Integrací je ze sociologického pohledu začlenění jedince nebo skupiny do jiného uskupení a jejich akceptování ostatními členy skupiny, do nichž se začleňují.

Majorita

Pojmem majorita je myšlena většina. V souvislosti se slovním spojením majoritní obyvatelstvo se tedy jedná o většinové obyvatelstvo, tedy takové, které je na daném území zastoupeno nejpočetněji kupříkladu na základě svých materiálních i nemateriálních hodnot, přesvědčení či náboženství.

Minorita

Pojmem minorita je myšlena menšina. Tedy ve slovním spojení minoritní obyvatelstvo se jedná o menšinové obyvatelstvo, což je přímý opak majoritního obyvatelstva.

Multikulturní výchova

Multikulturní výchova je součástí pedagogiky a jako její definici je možno uvést, že se jedná o záměrné výchovně-vzdělávací působení na jedince s cílem dosáhnout takových změn jeho osobnosti, které jedince připraví na život v multikulturní společnosti.

Rasismus

Rasismus je politická ideologie, teorie či přesvědčení o výjimečnosti postavení a hodnotě vlastní rasy a méněcennosti ras ostatních.

Romové

Romové jsou etnickou skupinou původně žijící v oblasti severozápadní Indie. Odtud mezi 6. a 11. stol. putovali do jiných částí Asie a od 14. stol. hlavně do Evropy, kde si zachovávali vlastní jazyk i tradiční zvyky. V Evropě vzniklo pojmenování Romů Cikáni a znamenal označení pro původní obyvatele Egypta, kam mnoho Cikánů také kočovalo. Cikánský národ se dělí na dvě větve: Romové, původní cikánské obyvatelstvo přibližně ve východní Evropě, a Sinti, kteří přišli do západní Evropy již ve středověku a dodnes zde žijí. Jejich populace v Evropě se v současnosti odhaduje na 4 až 9 miliónů.

Sociální pedagogika

Sociální pedagogika je odvětvím, disciplínou pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je také zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami, na jedince propuštěné z vězení. Čerpá z práva, psychologie, pedagogiky, sociologie, antropologie, filozofie a dalších oborů.

Xenofobie

Pojmem xenofobie je míněn odpor, nepřátelství, nedůvěra ke všemu cizímu, dále strach k cizincům a nenávisť k nim. Xenofobie je často spojována s různými formami rasismu jako jejich původce.

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jsem studentem třetího ročníku oboru Sociální pedagogika – kombinované studium na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dovoluji si Vás touto cestou oslovit a požádat Vás o anonymní vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce. Dotazník se týká problematiky soužití majoritního obyvatelstva města Vsetína se zdejší romskou minoritou. Zjištěné skutečnosti budou použity pouze pro mou soukromou potřebu ke zpracování bakalářské práce a nebudou nijak publikovány. V případě, že bude na výběr z předem stanovených možností, zvolené odpovědi prosím zakroužkujte.

s poděkováním za strávený čas a přáním hezkého dne

Marek Šmigura

1. Určení pohlaví:

- a) Jsem muž
- b) Jsem žena

2. Příslušnost k majoritě/minoritě:

- a) Jsem příslušníkem většinové populace města Vsetína
- b) Jsem příslušníkem romské menšiny

3. Soudím, že jsem dostatečně obeznámen/a s kulturou, zvyky i materiálními a nemateriálními hodnotami příslušníků většinového/menšinového romského obyvatelstva města Vsetína:

- a) Jsem obeznámen/a dostatečně
- b) Mám průměrné povědomí
- c) Mé povědomí o výše uvedeném je dle mého názoru nedostatečné

- 4. V průběhu svého života jsem se setkal/a s projevy rasismu ze strany většinové/menšinové romské populace města Vsetína:**
- a) Souhlasím
 - b) Nepamatuji se
 - c) Nesouhlasím
- 5. Se sousedy z řad většinového/menšinového romského obyvatelstva města Vsetína mám:**
- a) Pozitivní zkušenosti
 - b) Nedokážu posoudit, takovéto sousedy nemám
 - c) Negativní zkušenosti
- 6. Souhlasím se začleňováním romských dětí do základních škol ve městě Vsetíně:**
- a) Souhlasím
 - b) Je mi to jedno
 - c) Nesouhlasím
- 7. Myslím si, že většinové/menšinové romské obyvatelstvo města Vsetína je zvýhodňováno státními i samosprávnými institucemi:**
- a) Souhlasím
 - b) Nedokážu posoudit
 - c) Nesouhlasím
- 8. Při hledání zaměstnání jsem se někdy setkal/a s upřednostněním většinového/menšinového romského obyvatele města Vsetína:**
- a) Ano, s tímto jsem se již setkal/a
 - b) Nejsem si vědom/a
 - c) Ne, s tímto jsem se nikdy neseťkal/a

9. Jak vnímám přestěhování značné části romského menšinového obyvatelstva do sociálně vyloučené lokality ve Vsetíně, Poschle:

- a) S tímto krokem souhlasím, vedlo to ke zvýšení bezpečnosti v centru města
- b) Nevím, je mi to jedno
- c) Jednoznačně nesouhlasím, jedná se o jasnou diskriminaci a populistické rozhodnutí

10. Stal/a jsem se terčem slovního napadání ze strany většinové/menšinové romské populace města Vsetína:

- a) Ano
- b) Nepamatuji se
- c) Ne

11. Stal/a jsem se terčem fyzického napadání ze strany většinové/menšinové romské populace města Vsetína:

- a) Ano
- b) Nepamatuji se
- c) Ne

12. Stal/a jsem se přímým svědkem slovního nebo fyzického napadání mezi příslušníky většinové a menšinové romské populace města Vsetína:

- a) Ano
- b) Nepamatuji se
- c) Ne

13. Můj názor na konání společných kulturních a společenských akcí většinového a menšinového romského obyvatelstva města Vsetína je:

- a) Kladný. Společné kulturní a společenské akce mohou vést k lepšímu vzájemnému poznání a ke zlepšení vzájemných vztahů
- b) Nedokážu se vyjádřit
- c) Záporný. Nemyslím si, že by to vedlo ke zlepšení stávající situace a uvedené akce by byly nejspíše příležitostí pro vyvolání vzájemných konfliktů

14. Jak vnímám vzájemné vztahy mezi většinovým obyvatelstvem města Vsetína a romskou menšinou:

- a) Vzájemné vztahy jsou na dobré úrovni a mezi většinovou populací města Vsetína a romskou menšinou neexistuje nevraživost
- b) Vzájemné vztahy mezi většinovou populací města Vsetína a romskou menšinou jsou stále stejné a nedochází k jejich zhoršování a vzniku případné nevraživosti
- c) Vzájemné vztahy mezi většinovou populací města Vsetína a romskou menšinou se zhoršují a zároveň se zvětšuje vzájemná nevraživost

15. Můj osobní postoj k příslušníkům většinové/menšinové romské populace města Vsetína je:

- a) Pozitivní
- b) Neutrální
- c) Negativní

16. Jako nejlepší možná východiska ke zlepšení současné situace týkající se problematiky soužití mezi většinovými a menšinovými romskými obyvateli města Vsetína navrhuji:

.....

.....

.....